

Cena 1 dinar

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6, Tel. 25-67. Izhaja vsako soboto. Večja letno 36 din, polletno 18 din, mesečno 3 din. V Mariboru dostavljen na dom letno 48 din, mesečno 4 din. Oglaš po ceniku. Rokopisi se ne vračajo. Poštni čekovni račun 11.757.

Vreme od sobote do sobote.
(Napoved od 12. do 19. februaria)

V južnih predelih Slovenije v soboto in nedeljo delni porast temperature z možnostjo padavin. Nato zjasnitev, deloma vetrovno, jasno in sončno vreme z nižjo temperaturo, ki bo trajalo srednje dni v tednu. Proti koncu tedna pa je spet pričakovati padavine. — V severni Sloveniji se obeta izrazitejša jasno in lepo vreme malone ves teden, z delno vetrovnostjo in oblačnostjo sredi tedna in možnostjo manjših padavin. Proti koncu tedna bo temperatura nekoliko padla, na splošno pa bodo dnevi sončni in topli.

Zakaj edinost?

Kdor ne gleda naših razmer in položaja zgolj z ozkega osebnega ali strankarsko-političnega stališča, mora z lahkoto ugotoviti, kako Slovenci malone na vseh poljih in področjih, javnega življenja in udejstvovanja skoraj nič ne napredujemo, nego ponekod celo občutno nazadujemo in propadamo. Nikjer ni moči najti močne volje, jasnega poleta, trdne zavesti in plodnega optimizma. Topo tonemo v malodušju, brezbrzičnosti, apatiji do vsega, ali pa se izgublamo v jalovem oportunističnem, ki ga pa nikakor ne narekujejo interesi in skupne življenjske potrebe naroda kot celote. Podoba je, kakor da nam naše usode ni kdove kaj mar, da zanj ne moremo ali ne znamo prevzeti trde odgovornosti pred svetom, pred generacijami, ki bodo v verigi dogajanj dalje tvorile naše slovensko narodno občestvo, odgovornosti pred samimi seboj in za samega sebe. Vdani in ponižni čakamo in pričakujemo, da se bo nekaj zgodilo, karkoli že, samo da bi že šlo enkrat mimo nas to neznosno in jalovo čakanje in pričakovanje. Ta malodušnost, ta skrajna pasivnost pa dalje razkrajajo vse naše javno življenje.

Kot celota stojimo ob strani. Zvedavo opazujemo žolčno in ponglavo bitko najrazličnejših oportunistov, ki se kot zadnje zaostale straže skušajo čim častneje rešiti, da bi jih vsaj narodova zgodovina prehudo ne prezrla. Nemočni, razcepilni in razbiti v brezpomembne drobce smo pogrnani drug proti drugemu v navidežno nepomirljivo opozicijo, ki zavzema včas naravnost sovražne odnose. Kot celota, kot skupnost čedalje bolj izgubljammo na svoji veljavnosti in pomembnosti, tako da z nami jedva še kdo dovolj resno računa ter nas upošteva kot enakovrednega gospodarskega, kulturnega in političnega partnerja in faktorja. V domači hiši, v skupnem domu smo sprti in sovražno skregani, obmetavamo se z blatom, drug drugemu podtikavamo intrige, iščemo diake v jajcu, debatiramo in tehtamo pravovernost in krivovernost, saniramo in likvidiramo in nič ne čujemo, kako se nad glavami vseh nevarno ruši in poka ostrešje domačega krova. Vsak vidi in upošteva zgolj samega sebe, svoje koristi in svoje potrebe, ki jih sicer zavija v plašč splošnega in skupnostnega značaja, kadar moleduje in klečplazi ter skuša s še večjo ponižnostjo ukaniti svojega tekmeča, ki je sicer tudi navajen klečplaztva in molekovanja. In tej igri pravimo navadno taktika, sposobnost in zasluznost ter spretnost, zato da skrijemo pred svojo lastno vestjo vso veliko našo revščino.

Posebno tragično pa je, da se je ta razkroj globoko zaledel tudi med najširše ljudske plasti, ki bi morale biti hrbenica in nosilec celokupne narodne politike, čuvar in stražar narodove usode. Kot žrtve te usodne igre ne padajo morda samo poedinci, nego celi stanovi in ljudske skupine, tako da so najglavnejši slovenski stanovi, brez katerih si slovenskega naroda še zamisliti ne moremo, prišli v naravnost obupen položaj. Posamezne časovne infekcije zdaj temu, zdaj onemu, nič ne zaležejo. Narod je skupnost in živ organizem s prepletenim ožljem, ki ne pozna privilegiranosti te ali druge žile in uda. Če hoče biti ta živ organizem kot celota jak, odporen in zdrav, potem seveda ne prenese udov z izvestnimi predpravkami, ker se sicer sprevrže v kreaturo kaj čudnih oblik in odnosov. Zato je pač tem težje in usodnejše, če so udi, ki tvorijo organizem, med seboj sprti in sovražni, brez zadostnega spoštovanja drug do drugega, potrebnega sodelovanja in sožitja.

V naše zastrupljeno ozračje, v naš razkroj in našo razcepilnost je zato treba prinesiti duha skupnosti, edinstva, slege in sodelovanja na vseh področjih našega javnega življenja. Nad oportunistične, strankarske in klikarske interese

Slovenci in politika

Nobenega dvoma ni več, da razmerje med politiko in mnogimi drugimi stvarmi pri nas ni pravilno. Slovenci smo žal predolgo živeli tako, da nismo vedeli, kakšno je pravo in svobodno, samostojno javno življenje. Nismo vedeli, da se poti višjih in nižjih slojev dostikrat križata. Zato smo mislili, da svobodna država sama po sebi prevzame politično skrb za nas, ne da bi ji mi dajali svojo smer, ne da bi res spoznali, da smo naša država mi, kar dobro vedo za sebe vsi drugi narodi. Zato so politični dogodki zadnjih desetih let dali Slovincem že dokaj žalostno spričevalo; in nihče ne ve, kakšno bo še. Od naših sedanjih in bodočih težav nas ne odrešijo prazni izgovori, da tudi drugod ljudstvo ne živi dosti boljše.

Kakšna je naša vsakdanja resničnost v tem vprašanju? Kakšna je naša skušnjaja? Ali smemo upati, da se bo pri nas rezmerje do prave in potrebne politike kdaj spremenilo?

Preveč imamo „politikov“ in zato je slaba vsa naša politika!

Iz tega se mora najti izhod. Prišel je čas za resno ljudsko politično delo, a ljudstvo še nikdar ni bilo v naših osvobojenih deželah tako malo udeleženo v politiki, kakor lani in letos. Življenjsko važne stvari so se dogodile brez nas in se utesnjevajo v naši glavi celo proti nam. To je žalostna ugotovitev, toda potrebna. Kajti tudi mi smo narod, ki mora dajati najprej sam sebi račun. Vsak narod mora vselej misliti in računati sam zase, če noče, da mu bodo drugi računali in mu krojili usodo po svoji volji in — po svojih koristih.

Korist in življenjska potreba slovenskega človeka in slovenskega ozemlja zahtevata svojo, samostojno slovensko politiko. Nobeden in mladih politično zvestih ljudi ne dvomi danes o tem, kakor tudi nihče več ne dvomi o tem, kaj vse obsegajo današnji politični dogodki.

Prav nič dvoma ni več, da posega politika v našem času — pa bodisi slaba ali dobra politika — že v vse življenje. Ni ga človeka, ki ne bi zanj trpel in vedel. Kajti časi miru so minili. Prav zaradi tega pa, ker se tiče vsega in vseh, je politika važna stvar za vsakogar in je važna, kakšna je. Vsak pošten človek bo zaradi tega moral ljudstvu priznati zahtevo, da mora biti politika za deželo pravilna in dobra. Ljudstvo sme to zahtevati, ker ono redi državo in politike. Manj pa se pri nas zavedamo, da ljudstvo to pravico zase mora zahtevati. Za to naše ljudstvo in večinoma tudi naše izobraženstvo do danes še nista pokazala pravega smisla. Morda pri nas samo gospoda že dobro ve, kaj se ji hoče. Premalo pa pozna in premalo ji je za slovensko deželo. Navadno beremo v mestnih časopisih, da naše ljudstvo in izobraženstvo za svobodo še nista vzgojena. Pri tem pa ljudje iz mest le prevečkrat preskakujejo in tako preskočijo tudi zelo važne stvari, na pr. vprašanje: Kdo pa naj vzgaja ljudstvo in izobraženstvo za samostojno politiko? Kdo, če se ne vzgajata sama in svobodno? Kdo naj — pošteno rečeno — za nas skrbi, če ne znamo mi sami? Nihče. Saj je vedno bilo in bo vselej tako.

Je treba dvigniti zahteve in potrebe skupnosti, naše splošne in obče slovenske gospodarske, kulturne in politične interese, saj vendar samo od le-teh zavisi usoda naroda, ne pa od interesov najrazličnejših oportunistov. Padle bodo tudi zaostale straže, tisti pa, ki prihajajo za njimi, ne smejo več po njih poteti. Zakaj eno je potreba skupine in stranke, drugo je življenjska potreba naroda kot celote in skupnosti. To pravilno razumeti, to je najvažnejše vprašanje. Vprašanje skupnega nastopa in

da je politika samosvoja rastlina, da je plod težkega truda in dela, umskega dela, misli, načrta in discipline. Delamo pa ljudje vsak zase, ne za druge. Za druge dela samo — kdor mora. Zavedni ljudje in zavedni narodi delajo zase.

Izobraženi narodi so si priborili v sto in stoletjih vse, kar imajo, z delom: svojo zemljo, ki ji pravijo domovina; svoje pravice, ki jim pravijo svoboda in socialna politika. Od dela in od politike so torej odvisne vse življenjske razmere.

Politika je dragocen zaklad

Politika je dragocena stvar posebno za majhne narode, ki morajo vsak dan braniti svojo zemljo in svoje življenje. Zato mora biti politika tudi Slovincem tako rekoč sveta stvar, ki se ji ne bi smel nihče približati s slabo mislijo. Nam, mladim ljudem dela, možem, ženam, dekletom in fantom izmed delavstva in kmetstva je politika resno delo, ki mora biti narejeno.

Kot vsako delo pa ima tudi politika svojo mero in mejo. Narejena hoče biti pravilno in v redu, drugače je ni — in namesto nje nam zavladata tujec in izkoriščanje. Kajti vsako delo je dejanje, skupnost dejani, ki morajo biti storjena ob pravem času. Ne potrebujemo pa politike, ki se nam vsiljuje in kakršna se nam vsiljuje takrat in tam, kadar in kjer je ne maramo. Ne maramo politike, ki zatira v narodu in v človeku življenje in radost življenja. Povedati hočemo v svet različno besedo o politiki in o slovenski politiki, kakršna je in kakšna bi morala biti, da bi ustrezala resnično in načelno vsem ljudskim plastem, ki v Sloveniji s svojim delom vse prebivalstvo preživljamo, hranimo.

Res je, da obsega politika dandanes že vse, da že globoko pri tleh reže kruh slehernemu otroku. A prav zato se mora tudi politika omejiti na svoje življenjsko področje, omejiti se mora na tisto, kar je dolžna biti no svojem bistvu: skrb in delovanje za boljšo in lepšo bodočnost celega naroda, toda tudi za boljšo in lepšo sedanost!

Skrb za sedanost je, kar zahtevamo tudi za nas

Sedanji človek je živ, ta živi, ta hoče in mora živeti. Zato mora imeti vse, kar je človekova pravica na zemlji. Ne potrebujemo nič sanjarjenja. Mi smo, kdor ne pozna nas, pa hoče vendar ukazovati, tisti dela slabo politiko. Še posebnost v naših nevarnih razmerah Slovinci ne potrebujemo tiste politike, ki je sovražna koristim vseh, ter zato kruto izkorišča ljudi enega proti drugemu. Ne potrebujemo več politike, ki se je preživljala samo od zla, od boja med nami in od sovražstva. Tudi še zato je ne

Kratko življenje romunskega fašizma

Pred zaključkom lista zvemo, da je podal ostavko svoje vlade romunski ministrski predsednik Goga. Življenje in vladanje romunskega krščanskega fašizma je bilo torej zelo kratkotrajno. Silen zalet, ogromne reforme, napovedi itd., vse to ja končalo z — ostavko. Nova vlada, ki jo napovedujejo, bo imela značaj narodne in demokratične koncen-

enotnosti, kadar gre za življenjske potrebe celote, to bodi zahteva vse naše bodoče in tudi sedanje gospodarske, kulturne in politične vzgoje.

Zaman je vsa malodušnost, zaman čakanje in pričakovanje. Nihče ne bo od nikoder prišel in se nam ponudil za odrešenika in tolažnika. Kar bomo sami storili, to bo storjeno, kakršen kos kruha si bomo sami odrezali, takega bomo imeli, kakor si bomo sami uredili razmere svoje domačije, tako domačijo bomo imeli in tako bomo živeli. Dvakrat

maramo, ker takšna »politika« ni politika, vsaj ne poštena politika. Izkušnje po tujem svetu so nas izučile. Slaba, vampirska politika je kriva, da se širi po svetu vojna.

Poštena politika je resna in občekoristna. Ne vlačí se po kotih, ne razdira rodbine, ne krade časti in volje do težkega dela, ne preganja ljudi, jim ne krade časti, ne kruha in ne besede.

Pravi politik je delavec, ki ve, kaj zmore in zna. Ne prikriva se za zlorabljenega gesla. Zaveda se, kaj more dati politika narodu dobrega in kaj se rado rodi z njo vred slabega. Zato pa tudi varuje človeka; brat mu je, čeprav ne pristaš. Politično se udeležuje, da varuje svoje ljudstvo, ne pa za svoj žep; zato ne more nastopati proti ljudstvu. Daje svojemu narodu svoje misli, svoje moči in taka gesla, ki so poštena, vredna in ki nekaj veljajo v svetu, ker varujejo narodom slovo in moč in čast.

Vsega tega imamo Slovenci premalo in zato se morajo naše razmere popraviti. Premalo ali že skoraj nič ni med nami pravega slovnega dela za narod. Zato še doslej ni močete, koristne in veljavne slovenske politike. Zato izginja že vsa naša zemlja v žrelo moloha. Na mejah se komaj še otesamo tujca. Ne znamo si prilagoditi koristi lastne države. Povsod nazadujemo. Dosti pa ima naša dežela že tistega — najhujšega zla: slabega, nasilniškega duha, ki se imenuje pri nas po krivem politika. Zadošči, do grla in preveč imamo lenega, zahrbtnega, klečplaznega in profitarškega političstva, ki živi od žuljev in strahu našega ljudstva, od ščuvanja in ovađustva in od poštemanja najslabših tujih vzorcev.

Politično zdravje je moč

Nasproti vsemu zlu imamo doslej Slovenci samo svojo žalostno malodušnost, ki nas vleče navzdol. Osvestimo se! Prišel je čas. Pozneje bo morda že prepozno.

Le zdrava, demokratična politika je poživiljoča sila. Neodvisna politika je gospodar, ki vsak dan vestno in varčno preudari naša dejanja. Sele ob njej uspeva tudi drugo javno življenje sodobnega naroda. Sele z njo raste kultura, svoboda.

Zdrav, mlad, politično delaven rod mora prijeti naše krmilo in spraviti vse naše življenje naprej. Priznati bo moral svoj narod, a to niemu ne bo v breme. Priznati bo moral človeka. A to ga bo dvigalo nad druge. Znati bo moral voditi politiko, če bo hotel ustvariti slovensko politiko. Nič zato. Znanje in volja sta spričevalo človeka; naj se pokaže! Mlade sile naj stopijo na plan, in naj se trudijo za nas, za našo slovensko domovino in za našo skupnost. Če bodo znali voditi politiko in če bodo dosegli uspehe s pravo politiko, jih bo slovensko delavno ljudstvo pozdravilo in podpiralo, kakor podpro starši svoje otroke.

tracije ter jo bodo sestavili predsedniki večih močnih strank, med njimi verjetno tudi voditelji romunske narodne kmetijske stranke. Ta nenadna sprememba v Romuniji je vzbudila vsepovsod veliko pozornost, saj dokazuje, da kljub bobnenju in grmenju fašizma v Evropi, demokratične in ljudske sile niso prav nič opešale.

pogubna je zato mlačnost, tiha umaknjenost, ponižnost in pomanjkanje samozavesti. Iz vseh mora planiti volja do dela za skupnost, vera v boljšo bodočnost, močna rast iz nas samih. Kakor bomo sejali, tako bomo želi. Za to pa nam je potrebna močna zavest skupnosti in edinstva, ki sicer ne terja, da bomo vsi po svojih nazorih naviti na en sam vatel in unificirani, terja pa: da nam je pri vseh dejanjih najvišja zapoved sedanost, bodočnost in dobrobit naroda kot celote.

Tedenske vesti

K volitvam v senat dodaja glavno glasilo JRZ »Samouprava« pojasnilo, ki pravi med drugim: »Te volitve so bile, kakor je znano, po potovanjih dr. M. Stojadinovića v Pariz, London, Rim in Berlin, tako da so imeli volilci, ki predstavljajo narod, priliko izjaviti se o zunanji politiki. Izid senatorskih volitev pa je jasno pokazal, da so se najodločnejše izjavili in enodušno odobrili zunanjo politiko vlade.«

Poslanska imuniteta. Za sejo Narodne skupščine je narodni poslanec Milan Mravljje vložil pritožbo o postopanju okrajnega sodišča v Slov. Konjicah, ki je naperilo proti njemu kazenski postopek brez odobrenja NS. Pritožbo pa je umaknil, ker je minister pravde odredil ustavitve postopanja, starešino sodišča pa dal v disciplinsko preiskavo.

Tudi sankcije. Pravoslavna cerkev je odklonila cerkveni pokop umrlemu nar. poslancu Branku Radkoviću, ker je glasoval v Nar. skupščini za konkordat z Vatikanom.

JNS v Sloveniji prireja sicer zborovanja in posvete, toda večinoma le njen mladinski odsek OJNS. Na občnih zborih krajevnih organizacij mladinskega odseka poročajo ponekod o političnem položaju tudi nekateri narodni poslanci, pa se ob takih prilikah skoraj vselej primeri, da so zbori predčasno zaključeni.

Novi poslanski klub ali »Blok sporazuma«. Med delovnim, radikalnim in neodvisnim poslanskim klubom v Narodni skupščini se vršijo pogajanja za tesnejše sodelovanje in za skupne nastope. Nekateri predstavniki se celo potegujejo za to, da bi se vsi trije klubi združili v enega z naslovom »Blok sporazuma«.

Narodni poslanec za logaški okraj Stanko Lenarčič je predložil Narodni skupščini več interpelacij na ministra pravde, in sicer v zadevi postopanja nekoga sodnega pripravnika pri okrajnem sodišču v Logatcu, na notranjega ministra pa interpelacijo zaradi prepovedi političnih shodov v logaškem okraju in zaradi neupravičenega postopanja ljubljanske policije proti nekaterim ljubljanskim trgovcem.

Dr. Maček v Beograd? Nekatero beograjsko časopisje ve poročati, da bo dr. Maček v marcu posetil voditelje beograjske skupine združene opozicije.

V poslanskih krogih živahno pripovedujejo in komentirajo vesti, da bo vlada dobila pooblastilo za izdajo uredbe o banovinskih samoupravah.

Senatorji, ki so bil preteklo nedeljo izvoljeni na listi Združene opozicije, so soglasno sklenili, da ne poidejo v senat. O tem sklepu so podpisali tudi posebno izjavo.

Akademsko društvo »Jadran« razpuščeno. Kr. banska uprava je razpustila Jugoslovansko napredno akademsko društvo »Jadran« v Ljubljani. V razpustitvenem odloku se razpustitev utemeljuje s tem, da je prešlo društveno delovanje na politično polje. Društveni predsednik je namreč ob priliki neke družstvene prireditve, tako navaja odlok, govoril besede, ki so bile naperjene proti aktom in smeri kr. vlade ter so napravile na poslušalce posebno neugoden vtis. Tudi je kritiziral postopanje vlade in ji predbacival, da je nasprotna narodnim silam. Posebno neugodno pa je bilo, da se je ta govor prenašal tudi po radiju ter je napravil skrajno mučen vtis. Razpust omenjenega društva je v Ljubljani in tudi drugod vzbudil precejšnjo pozornost.

D. Lapčević, ustanovitelj bivše srbske socialistične stranke, je težje obolel. Njegovi ožji prijatelji in sodelavci so za njegovo življenje zelo zaskrbljeni.

Proti monopolizaciji šolskih knjig in državni veletiskarni je intervenirala v Beogradu na pristojnih mestih večja deputacija iz Slovenije. Dobila je odgovor, da so vse stvari šele v načrtu, ki se bodo še proučevali.

Kmetске občine v Savski banovini so si na predlog voditelja HSS dr. Mačka ustanovile Zvezo hrvatskih kmetških občin, da bodo tako na zunanje zastopale skupne interese.

Kriza malega človeka. Po delni izvedbi agrarne reforme so prišli tudi pri nas mali ljudje do koščka svoje zemlje. Dasi so se trudili v potu svojega obraza, mnogim ni uspelo vzdržati težkih udarcev gospodarske stiske. Poročila z zborovanj agrarnih interesentov pravijo, da so že mnogi agrarni interesenti gospodarsko omagali ter so bili prisiljeni prodati svoja majhna posestva. Tako je že mnogo agrarne zemlje prešlo v roke tučev in raznih špekulantov. Ta pojav daje resno misliti ter ho treba najti učinkovito pomoč za malega človeka, da si bo gospodarsko zopet opomogel.

Slovenska kulturna problematika

Stremljenje po nastanku samostojne slovenske kulture je izzvalo v poslednjih desetletjih izredno zanimanje in aktivnost, zlasti takoj po prevratu, ko se je zdelo, da bo s politično osamosvojitvijo dana možnost nemotenega razvoja na vseh kulturnih področjih. Znanstvo je načelo vrsto občin ter specialnih slovenskih vprašanj, umetnost se je začela razvijati naglo, zajela je duha novih svetovnih struj in si je pomnožila stvariteljski krog; deloma sta se živahnemu razvoju priključili tudi politika in gospodarstvo. Kljub povodnji novih časopisov, revij, originalne in prevodne znanstvene ter leposlovne literature ter kljub delnemu občemu kulturnemu porastu pa kaže slovenska kultura danes le dvig poedinih področij, dočim je po drugi strani razvojno zaostala in v razmerju do predprevratnega stanja relativno celo padla. Deloma sta tako stanje povzročila duševna ozkost ter kulturno-politična razcepljenost, ki ovirata široko in globoko delovno razsežnost slovenskega tvornega človeka, ga spet prikljupa na vprašanja, ki so sicer naravna pravica vsakega naroda (jezik...) in ga tako zaposlujeta tam, kjer bi v izravnanih razmerah poraba duševnih sil sicer ne bila potrebna; s tem ga v njegovem tvornem razvoju ovirata in mu jemljeta možnost pravega stvariteljskega dejstvomajanja, s katerim bi kvaliteta in kvantiteta nekega kulturega področja rasla. Naše kulturno zaostajanje pa je močno pospešila tudi v zadnjih letih izražena tendenca po kulturnem poenotenju, ki se je že v osnovi izkazala za zgrešeno, nerealno ter je bila izraz vsiljene ideologije, pa pomanjkljivega poznavanja ter nepravilnega vrednotenja posameznih narodnostnih kultur. Vse to je slovenski kulturni razvoj oviralo ter kompleks njenih problemov pomnožilo in izostrilo.

Drug za drugim se nizajo slovenski kulturni zahtevki. Slovenska univerza kliče že dolga leta zaman po izpopolnitvi; fakultetam manjkajo stolice, laboratoriji in instituti, kar uspešno znanstvenega dela zmanjšuje. Univerzitetna knjižnica se sicer zida, s čemer pa njeno vprašanje še davno ni rešeno. Slovenska akademija znanosti in umetnosti je bila ustanovljena pred kratkim; vprašanje pa je, ali bo tudi materijelno deležna tolike podpore, da ji bo zagotovljena možnost uresničevanja njenih smotrov in nalog: pospeševati vsestranski razvoj mladih slovenskih znanstvenikov in umetnikov, preskrbovati jim potrebno študijsko literaturo ter jim omogočiti specialno izpopolnjevanje v inozemstvu.

V našem narodu se doslej še niso rodili mecenji, zato je gospodarsko vprašanje mlade Akademije znanosti ter umetnosti in njenega odnosa do državnega proračuna še posebej pereče ter zanimivo. Slovenski konservatorij se bo baje preimenoval v glasbeno akademijo; ta sprememba pa ne sme biti le izraz principielnega formalizma, temveč popolne izravnave z gospodarskim položajem beograjske ter zagrebške glasbene akademije.

Vse navedene najvišje slovenske znanstvene in umetniške institucije so bile in so še predmet vročih debat, v katerih so se izrekale soglasne in nasprotno izjave, ki so jih njihovi nosilci največkrat skušali utemeljiti s številčno nizino Slovencev. Ta argument najlepše komentira dejstvo, da vzdržuje n. pr. Islandija s 100.000 prebivalci svojo lastno univerzo. Vsak narod najvišje kulturne zavode potrebuje, da lahko išče, rešuje, utemeljuje in ohranja lastne kulturne vrednote; narod postane namreč za res kulturne šele tedaj, ko se svojega duhovnega bogastva zave, ga spozna, si ga prisvoji, dviga in predaja naprej. Zato potrebuje višjo duševno razvojno stopno, ki jo posredujejo ter pospešujejo zlasti še omenjeni najvišji zavodi. Vprav zavoljo tega je njihova izpopolnitev kulturna potreba in je v našem slučaju bistven del slovenske kulturne problematike.

S temi vprašanji je najožje povezano tudi vprašanje našega srednjega, strokovnega, meščanskega in ljudskega šolstva, ki — prestojniki in učitelji sami to naglašajo, prav tako tudi univerzitetni profesorji in duševni nivo prihajajoče akademske mladine! — zadnja leta kvalitativno občutno nazaduje, kvantitativno pa ohranja kljub rastočim potrebam status quo. Duševni obraz naše sodobne mladine, ki ga po navadi ocenjujemo negativno, ki pa vendar ni takšna karikatura, kakor ga rišemo le prečesto, ni le posledica racionalistično usmerjene sodobnosti in premočno povdarjene »telesne kulture«, temveč zlasti še posledica šole, ki po svojih načrtih, učni ureditvi in pomanjkljivem pedagoškem dejstvomajanju ne nudi mladini tega, kar bi ji morala, če bi hotela vzgojiti nov kulturni rod, ki bi bil sposoben dvigovanja narodnostne kulture.

Občnost kulture ter vzgajanja, ki naj izravna nastale socialne ter izobrazbene razlike, je temelj za odstranitev tistih pomanjklivosti, ki jih v našem kulturnem življenju čutimo vsepovsod. Narod bo pripravljala za sodelovanje v reševanju

avtohtonih kulturnih vprašanj in ga vodila k temu, da bo podpiral hotenja domačih tvorcev. Danes še opazamo obratno sliko: kulturne težnje najdejo le malo odmeva v širokih plasteh naroda, ki zre na njih največkrat brez razumevanja, tako, kakor bi se ga vobče ne dotikale. Vendar pa so jedro njegovega duhovnega telesa, središče, okoli katerega se vrta in kateremu je namenjeno vse kulturno prizadevanje. Zato je vprav šolstvo od osnovnega do akademskega naše prvo kulturno vprašanje. Potrebujemo kvalitativnih šol vseh tipov, iz katerih bodo izšli ljudje, ki bodo čutili smisel za kulturne vrednote, ki bodo demokratično izobraženi, brez omejenosti svojega duševnega obzorja in brez tistih predsodkov, ki so že v pregovoru in slovenskemu človeku kakor podedovani! Potrebujemo ljudi, ki bodo pravilno vrednotili in čuvali slovenske kulturne svetinje, ki bodo z njimi bogatili sebe ter druge in ki bodo koristni delavci na polju slovenske kulture! Potrebujemo ljudi, ki se bodo brez osebnih namenov poglabljali do korenin slovenske duše in ki bodo narodove potrebe doneli! Tako oblikovani ljudje pa ne bodo nastali sami od sebe; pot jim je treba pripraviti z vsemi obstoječimi sredstvi, torej tudi s šolo. Zato je kvaliteta slovenske šole in vseh kulturnih ustanov temeljni problem, katerega rešitev bo v marsičem odločila usodo slovenske kulture.

To hotenje, ki naj se uresničuje v meji dosegljivih možnosti, mora gibati in usmerjati slovensko kulturno problematiko; izhodišče mu je preoblikovanje človeka, s čemer bo dana pravilna osnova konkretnim smotrom po razvijanju naše tvornosti, po izboljšanju gospodarstva, po zrelem presojanju in odnosu do socialne, narodne, državne in svetovne politike, po ureditvi narodne in državljanske zavesti, po razširjenju znanstvenega in umetniškega kroga, omiljenju obstoječih političnih in drugih razlik — v smislu načela objektivnosti ter kvalitete. In da ne bodo naši redki stvariteljski poedinci ostali v svojem delu osamelci, se jim morajo priključiti širše in postopoma tudi najširše plasti našega naroda. Zahtevo po splošnem izobrazbenem dvigu utemeljuje potreba po dviganju in izpopolnjevanju slovenske kulture, ki se naj v celoti vzporedi z evropsko kulturno višino. Zato je izobrazbeno vprašanje prvo in središčno vprašanje slovenske kulture ter bo v svoji realizaciji pomembno sodelovalo v rešitvi problematike vseh kulturnih področij slovenske tvornosti. dc.

Konkordat ne bo uzakonjen

»Glasnik srbske pravoslavne patriarhije« je te dni objavil obširno deklaracijo, ki se tiče vprašanja konkordata in zakonskega načrta o konkordatu, ki je bil podpisan med našo državo in Vatikanom dne 25. julija 1935. Vprašanje konkordata oziroma njegovega zakonskega načrta je precej dolgo bilo predmet najživahnejših in tudi srditih razprav v vseh političnih krogih. Načrt zakona o konkordatu je bil sicer v narodni skupščini sprejet 23. julija lanske leto, vendar pa je vzbudil dokaj težko atmosfero, tako da bi utegnil biti precej moten verski mir v naši državi. Iz teh razlogov je takrat predsednik vlade dr. Stojadinović izjavil, da vlada konkordata ne bo tako predložila v nadaljnjo

obravnavo. Kasneje pa je na seji finančnega odbora narodne skupščine 29. decembra 1937 to izjavo predsednika vlade podčrtal tudi notranji minister. Sv. arhierjski sabor pravoslavne cerkve pa je kljub tem zagotovilom še vedno upošteval, da obstojajo še mnenja, da te izjave o odstavitvi konkordata z dnevnega reda niso zadovoljive ter je s svojega zasedanja ponovno zahteval od vlade točno sporočilo, da je konkordat zares odstavljen z dnevnega reda in kot tak sploh odpadel. Tej želji Sv. arhierjskega sabora je predsednik vlade ugodil z dvema sporočiloma, v katerih je zagotovil predstavništvu pravoslavne cerkve, da ta in tak konkordat z Vatikanom ne bo več pred-

ložen narodnemu predstavništvu v uzakonitev ter da bo sedanja vlada pri urejanju svojih odnosov z Vatikanom v polni meri spoštovala in izvajala po državni ustavi zajamčeno načelo o enakopravnosti vseh veroizpovedi, ki so v naši državi po zakonu priznane. Šele nato je Sv. arhierjski sabor soglasno ugotovil, da predstavljajo vse te uradne izjave zadostno jamstvo, da je konkordat dejansko odpadel z dnevnega reda ter da bo o tem obvestil pravoslavno duhovščino in preko nje pripadnike pravoslavne vere. — S tem aktom pa je bilo tudi odstavljeno z dnevnega reda vprašanje, ki je toliko časa dvigalo mnogo prahu in vsej naši javnosti,

Sklicanje banskega sveta. Banski svet dravske banovine se bo sestal k svojemu letnemu zasedanju 14. februarja. Na zasedanju bo obravnaval proračun za leto 1938-39.

Kako skrbimo za naše obmejno šolstvo, dokazuje slučaj, ki se je zgodil v obmejni Ciril-Methodovi šoli v Gradišču, ki je že od 4. t. m. zaprta. Šolo obiskuje okoli 100 otrok, ki so sedaj nenadoma zanje nastopile vesele počitnice. Bolj značilnega primera za obrambo naše severne meje si pač ne moremo predstaviti.

V Beogradu namerava Nemčija osnovati svoje veleposlanstvo, ki naj bi zadovoljivo ustvarjalo gospodarske stike in čim tesnejše gospodarsko sodelovanje z našo državo.

Prepoved prodaje posestev bo veljala tudi v letu 1938-39. Odobrenje za prodajo pa lahko izda le posebna komisija, in sicer velja to za prodajo posestev v 50 km obmejnem pasu. V tem pasu morejo kupiti tuji nepremičnine samo s privoljenjem notranjega ministra in ministra vojske.

Saml centralni fond. Pripravljajo se uredbe o ustanovitvi centralnih fondov za ceste, za elektrifikacijo in za gradnjo bolnic.

Prešernova rojstna hiša v Vrbi se bo odkupila in preuredila v muzej, ki bo imel podobo, kakršno je imela hiša v Prešernovih mladih letih. Za to akcijo se bodo pobirali po vsej Sloveniji manjši prispevki.

Kako misli srednješolska mladina. Na gimnaziji v Nišu so tamošnji učenci dobili vprašanje, katera oseba jim je izmed naše zgodovine najdražja. Odgovori, ki so bili zelo resni, so pokazali, kako gleda in ceni današnji mladi rod svoje očete in velike moze naše zgodovine. Nekateri odgovori so navajali Strossmayerja, drugi spet Zrinjskega in najrazličnejše junake iz srbske in hrvatske zgodovine. Nad vse zanimivo pa je, da je dobil največ glasov kmetški vodja in mučenik Matija Gubec.

Za kontrolo nad Španijo je za našo državo predviden v osnutku finančnega zakona doprinos 2.778. 412 din.

Katoliški akademiki so preteklo nedeljo proslavili v Ljubljani na zelo svečan način 16. obletnico papeževnega krovanja. Iz poročila o tej svečanosti posnemamo, da so zbrani katoliški akademiki s starešinami poslali apostolskemu nunciju pozdravno brzojavko s prošnjo, da svetemu očetu sporoči izraze sinovske vdanosti vsega slovenskega katoli-

škega akademskega rodu. Po sprejemu te brzojavke pa je vsa dvorana zapela papeško himno, pri kateri je bilo opaziti, da je postala že skoraj pesem ljudskega petja.

Reforma našega šolstva. Na nedavnem zborovanju »Krščanske šole« v Ljubljani so bile postavljene zahteve, naj postane verouk osrednja točka šolskega pbnka. Tudi naj se odstranijo vse knjige, ki učijo stvari, katere niso v skladu z nauki katoliške cerkve in kanonskimi predpisi. Zahteve pravijo dalje, naj se sko mladni učitelji pa naj se celo odstranijo iz šol. Na splošno je bilo tudi izvrši ponovna revizija učiteljsstva, verugotovljeno na tem zborovanju, da so zasebne verske šole mnogo boljše vzgojevalnice nego državne. Poleg tega je zbor tudi protestiral proti sokolski vzgoji, ki se še vedno naslanja na Tyrševa načela, ki jih je vendar dovolj jasno obsodil katoliški episkopat Jugoslavije.

O dr. Dragoljubu Jovanoviću pišejo nekateri časopisi, da je odšel po svojem obisku v Parizu v rdečo Španijo. Na tej svoji poti se je baje najprej ustavil v Barceloni, kjer se je sestal z jugoslovansko delegacijo in z njo prisostvoval seji španske delavske zbornice.

Po svetu

V Nemčiji je prišlo v prvih dneh tekočega meseca do velikih sprememb v državnem vodstvu. Ko je najprej napovedani veliki govor kancelarja Hitlerja na dan obletnice režima dne 30. januarja izostal, je bilo vsakomur jasno, da trenutno nekaj ni bilo v redu in da je bilo pričakovati nekili dogodkov. Medtem se je doznalo, da obstoja med narodno-socialistično stranko in Hitlerjem na eni in med vodilnimi generali suhozemske vojske na drugi strani neka podvojenost, ki je bila na dan s poroko, ki jo je bil sklenil maršal in vojni minister Blomberg s svojo 22-letno tajnico. Možu je danes že šestdeset let in junkersko navdahnjeni generali se niso mogli sprizniti z dejstvom, da ostane Blomberg spričo tega zakona še nadalje šef vojnih sil. Zahtevali so od Hitlerja njegovo glavo in v tej edini točki je generaliteta tudi zmagala. Nikakor pa ni prodrlo njeno stališče, da mora vojska v Hitlerjevi Nemčiji biti nekak corpus separatum ter živeti svoje oddvojeno življenje izven svetovno-nazornega kroga stranke. Hitler se je posvetoval par dni in je nato z radikalno gesto presekjal gordijski voz. Dne 4. februarja je Hitler s posebnimi dekreti proglasil sebe za vrhovnega poveljnika vseh vojnih sil Tretjega carstva. Mladega generala artilerije Keitela je imenoval za svojega strokovnega šefa štaba. Göring, ki je bil poklicnim generalom — zlasti pa generalu pl. Fritschu — trn v peti, je bil imenovan za generalnega maršala s pridržkom, da ostane zaenkrat šef letalstva. Ob enem je Hitler ugodil razrešitveni prošnji 65-letnega zunanjega ministra barona Neuratha ter je istočasno imenoval londonskega veleposlanika pl. Ribbentropa za novega zunanjega ministra.

Istočasno je bil ustanovljen s posebnim dekretom tajni kabinetski svet, ki naj Hitlerju svetuje v vseh važnih zunanje-političnih vprašanjih. Predsednik tega tajnega sveta je baron Neurath, člani pa so Ribbentrop, Göring, dr. Göttsche, Hess, dr. Rosenberg, razen tega pa še cela vrsta najodličnejših prvakov stranke. S temi spremembami v zvezi je bilo upokojenih 14 generalov nemške vojske, kar označujejo kot popolno zmago narodnega socializma in definitivno spojitve gibanja in vojske v eno svetovno-nazorno celoto. Hitlerjevi dekreti so vzbudili po vsem svetu veliko zanimanje, ki se sedaj osredotočuje na sejo nemškega državnega zbora, ki je sklicana za 20. februar t. l.

V anglosaksonskih odnosih se odražajo interesantne konture. Ameriška vlada je v zunanji komisiji kongresa kakor tudi v izjavah predsednika Roosevelta in zunanjega ministra Hulla nedvoumno izpovedala, da nima nikakih tajnih vojaških dogovorov s kako drugo državo, najmanj z Anglijo. Zedinjene države so v tem trenutku napetosti na Daljnem vzhodu za vzdrževanje dosežane črte, to je za nevtralnost. Kar pa se tiče oboroževanja na morju in na kopnem, je tudi po izjavah admirala Leahy-ja njega namen edinole v obrambi zveznega teritorija. O kakih mornariških paktih, skupnih demonstracijah v kitajskih vodah itd. torej ni misliti, ker se pač angleški in ameriški interesi v marsičem križajo, ne oziraje se na notranje ameriške težave, ki prav tako ne dopuščajo nikakih pustolovščin.

V Španiji je divjal boj okrog Teruela in so nacionalisti znatno napredovali. Po poročilih, ki jih je seveda težko kontrolirati, so zavzeli ozemlje v obsegu kakih 800 kvadratnih kilometrov, ujeli okrog 7000 mož in zaplenili precej vojnega materiala. Medtem pa sta bili popljeni dve angleški trgovski ladji, in sicer »Endymion« in »Alcira«. Prva je bila torpedirana, druga pa bombardirana iz višave.

Potopitev obeh angleških ladij je imela za posledico, da je angleški zunanji minister Eden dne 7. t. m. v spodnji zbornici označil nedvoumno Francovo mornarico oziroma njegovo letalske sile za odgovorne. Angleška vlada je poleg tega sklenila protestirati proti takemu postopanju ter je generalu Francu zagrozila z blokado. General Franco pa odgovarja indirektno po radiju narodne Španije, da-li vobče obstoja v nacionalni Španiji legalna vlada. Če — potem je razumljivo, zakaj ji Anglija odreka pravico vojskovanje se sile. Nacionalna Španija — tako odgovarja Franco — se sicer zaveda angleške pomorske supremacije, ne more pa pričakovati, da bi mogočna Anglija napovedala boj nesrečni Španiji, ki se zviija v krčih državljanske vojne.

Večjo pozornost je vzbudil oficijelni obisk madžarskega regenta Horthyja na Poljskem. V njegovem spremstvu se nahaja tudi zunanji minister Kanya, ki je

Anketa „Edinosti“

Zakaj nam je potrebna gospodarska, politična in kulturna edinost

»Edinost« hoče že takoj v svoji prvi številki vzpostaviti z naročniki in čitatelji najtesnejše sodelovanje in povezanost. To dragoceno sodelovanje najširših plasti in krogov pa bo zlasti dobilo izraza v vsakokratnih anketah, ki jih bo »Edinost« razpisovala. Te ankete, ki bodo zastavljale najrazličnejša in zanimiva vprašanja iz našega gospodarskega, kulturnega in političnega življenja, bodo nekako zrcalo in resnična podoba mišljenja najširših krogov slovenskega naroda. V anketah »Edinosti« bodo vsa mnenja in

mišljenja enako dragoceno upoštevana, bodisi da je to mnenje šolanca ali kmet ali delavca. Nič ne de, če je odgovor napisan s trdo in okorno roko, saj je vprav tak odgovor izraz in klic ljudstva, ki danes tako malo ali skoraj nič ne sodeluje pri reševanju vseh perečih vprašanj, ki kot mora tlačijo in jih nosimo na svojih ramenih kakor sila težko breme. Preveč smo se bili navadili čakanja in pričakovanja, in v tem vdanem čakanju tonemo globlje in globlje. Jasno in možato je treba povedati svoje mišljenje, saj bo ta-

ka odkrita beseda samo lek ranam, ki nas žgejo.

Sodelavci, naročniki in čitatelji! Pošljite svoje odgovore na postavljeno anketno vprašanje: Zakaj nam je potrebna gospodarska, politična in kulturna edinost? najkasneje do 22. t. m. na naslov uredništva. Odgovori naj bodo kratki in jasni ter naj obsegajo največ do 20 vrstic. Za najboljše tri odgovore razpisujemo tri lepe knjižne nagrade.

Dajte učiteljstvu, kar upravičeno terja

Položaj slovenskega učiteljskega stanu ni v mnogočem prav nič zavidanja vreden. Treba je samo pazljivo poslušati izjave in tožbe na raznih učiteljskih stanovskih zborovanjih in konferencah, pa spoznamo, kako neštete skrbi razjedajo in tarejo današnjega učitelja in učiteljico. Kako naj se potem ta dva spričo morečih skrbi mirno in od vsega srca posvetita vzgojnemu delu ter naj — kar bi bilo nujno potrebno — bosta opora ljudstvu ter obenem glasnika zdravega in prepotrebnega optimizma med najširšimi sloji? Koliko več posvetnega in vzgojnega dela bi bilo pri nas opravljene, če bi nad učiteljstvom že leta in leta ne visele neznesne skrbi, negotovost in nestalnost. Zunaj pa trkajo na vrata še brezposelni učitelji in učiteljice, ki že po več let zamažajo čakajo nastavitve ter imajo brez dvoma tudi pravico terjati svojo eksistenco, svoj življenjski obstoj in svoj položaj. Le prečestokrat pa se učiteljske zahteve napak tolmači, češ, da so to le njihove osebne zahteve priti do kruha in dobrega položaja. To ne drži. Po položaju, kakršen vlada v našem slovenskem osnovnem šolstvu, je treba reči, da so zahteve, ki jih terja učiteljski stan, zahteve nas vseh. Saj nam vendar ni vseeno, kakšno je naše osnovno šolstvo, dobro ali slabo, urejeno ali neurejeno. Kakšna bodi naša prosvetna politika, to pač ni stvar in privilegij nekaternikov, nego je to sila pereče vprašanje skupnosti. Na njem so zainteresirani vsi, katerih otroci pohajajo v šolo. Torej roditelji iz vseh stanov in poklicev. Interesirani pa morajo biti tudi vsi, ki krmarijo ladjo naše sedanosti in bodočnosti. Zakaj ni vseeno, kako bo vzgojen in podkovan narodov naraščaj, kako in v kakšnih prilikah se bo vzgajal in likal mladi rod, na čigar ramena bo pozneje padla odgovornost za usodo na-

roda. Odtod je pač dovolj jasno in razumljivo, zakaj so zahteve učiteljskega stanu naše skupnostne zahteve. Treba jih je zato podpreti, soglašati z njimi in z učiteljstvom vred stati na braniku za urejene, dobre in stalne razmere v našem osnovnem šolstvu. Učiteljstvo ni osamljen in za plotovi izoliran stan, temveč je bolj kakor kdorkoli tesno povezano z narodom in njegovo usodo. Zato pač ne moremo biti veseli in navdušeni nad gladnim, prezebajočim in gospodarsko propadajočim učiteljem in brezposelnim učiteljskim naraščajem, kajti njegova stiska in neurejenost, to je posredno tudi naša stiska in neurejenost, njegovo ponižanje je tudi naše ponižanje, njegova križeva pot je tudi naša križeva pot.

Če učiteljske stanovske organizacije terjajo na svojih sestankih stalnost učiteljske službe, je treba to zahtevo razumeti in jo podpreti. Narod bi rad imel učitelja čistega ter neomadeževanega od politkovanja, takega, ki bo vsem in vsakomur enak in enako blizu po duši in srcu. Učitelja, ki bo za vsakogar brez razlike enako upoštevana kulturna in prosvetna avtoriteta. Ni kriv učitelj sam, da gleda nanj narod s kaj mešanimi občutki, krive so naše čudovite politične razmere, ki so pod pritiskom uklenile učitelja v svoj voz. Danes za tega, jutri za onega, danes tu, jutri tam. To vse kaj čudno vpliva na našega podeželskega človeka, ki je že tako ali tako po težkih preizkušnjah in razočaranjih dovolj nezaupljiv in tudi malodušen. Kako naj vendar on tolmači to nestalnost, kako naj si razlaga, da oni, ki so mu vsak dan zaupani njegovi otroci, vabi sosesko danes v ta, jutri v oni tabor. Seveda, tisti, ki so za vse to odgovorni, se skrivajo, umaknejo, si pred narodom umijejo roke, kot se pravi, učitelj pa

ostane na cedilu in mnogo, mnogo izgubi na veljavi in v očeh ljudstva. S stalnostjo vred, ki jo terjajo učiteljske stanovske organizacije, je treba urediti tudi to zelo pereče vprašanje. Sele potem bo na deželi, na vasi in med ljudstvom učitelj veljal res za ono objektivno in splošno avtoriteto, ki nam je v našem kulturnem življenju zelo potrebna. In to mora biti skupnostna zahteva: učitelj bodi tak, kakršnega hoče imeti ves narod, ne pa morda tak, kakršnega želijo imeti ti ali pa drugi krogi, ki trenutno gospodarijo. Potem bo tudi naše osnovno šolstvo boljše, bolj urejeno ter zaradi svoje stalnosti trajen in enoten izvir pri zgradbi naše kulture.

Zelo mučne so tudi razmere, ki vladajo po nekaterih šolah. Razredi so prenatrpani in s tem uspešen pouk in vzgoja jako trpita. Drugod spet manjka celo po več učiteljskih moči. Za brezposelne, ki bi radi delali, vzgajali, zanje pa ni kredita, torej ni kredita za nujno delo, ki bi bilo izključno v korist naroda in države. Nočemo naštevati, za kaj vse so pa krediti na razpolago, ne da bi bile tiste reči tako nujne in velikega pomena za ljudstvo. Za tako nujno stvar kot je ravno ureditev in ozdravljenje naših osnovnošolskih razmer, bi se pa le moral najti zadostni krediti. Žal, da instance, ki si jih narod postavlja, tako često pozabljajo na narod! Zato je treba tudi tu podpreti zahteve učiteljskega stanu, ker so to zahteve skupnosti.

Takih in podobnih perečih vprašanj iz področja našega osnovnega šolstva je nešteto. Kolikor se bomo zanje brigali in terjali skupno njih ureditev, toliko večji bo njih uspeh. Napačno pa bi bilo, če bi v svoji malodušnosti prekrizali roke in pustili učitelja osamljenega ter ga ne podprli.

Temeljita preosnova

Redki so danes oni, ki bi bili zadovoljni s svojim zasebnim življenjem. Še redkejši oni, ki bi peli čast in slavo javnemu dejanskemu položaju. Zdi se, da se je vse naše življenje nekako postavilo na glavo. Telesno delo, ki je bilo in mora ostati glavni tvorec dobrin, postaja čedalje bolj neupoštevano činitelj ter je v splošnem le še kot nekak dokaz manjvrednosti, zaostalosti in ponižanja. Zato se ni čuditi, da se ročnemu delu vsi več ali manj izogibajo in da je zlasti v kmetiskem poklicu prvovrstnih moči tako malo, da se treznemu opazovalcu vsiljuje dvom, ali bo kmetijstvo sploh moglo v takem položaju vzdržati težko konkurenco?

Na drugi strani pa opažamo napram položaju našega kmetijstva največje naprotje. Saj v mestih ter industrijskih krajih (kamor je v glavnem usmerjen pritek najbolj življenjapolnih delavnih moči, na katerih ravno tako hira podeželje) vidimo, da vlada prav zaradi tega huda beda, brezposelnost ter splošno materialno in moralno propadanje. Zato je tem lažje razumljivo, da je v tem težkem boju za svoj obstoj postal človek toliko bolj iznajdljiv, kolikor bolj so ga v to silile razmere, v katerih je pač živel. V približno istem razmerju pa je tudi postal pristopnejši za življenjske

izkušnje drugih sotrpinov, ne oziraje se na to, če so le-te izhajale tudi iz manjvrednih moralnih vrednot.

Sama zgodovina nam razodeva, da je bilo vedno glavno težiče poedinca — vzdržati se na površju, t. j. ohraniti samega sebe, v skrajni sili vsaj golo življenje, pa četudi morajo za to kloniti posamezniki ali cele skupine. Takega boja ne opažamo samo v najprimitivnejšem človeškem, živalskem in rastlinskem življenju, temveč je ta borba tudi v civilizirani človeški družbi toliko bolj napeta in ostra, s kolikor številnejšimi in učinkovitejšimi sredstvi se iz dneva v dan dejansko bje. Kdor bi tega ne mogel ali ne hotel vpoštevati, je dandanes že vnaprej obsojen v neizprosno propast.

Kdo naj torej prepove, da bi se posameznik v tem boju ne posluževal enakega orožja? Naj se zato mar čudimo, če prevladuje splošno mnenje, da se je proti nepoštenju treba boriti samo z nepoštenjem, da v takem boju redoma podleže oni, ki je kljub slabim izkušnjam še vedno najyno prepričan, da »pravica vselej zmagava« in ki lastnim čutom ne verjame, da dandanes najlepše živi oni, ki se zna najspretnije izogibati vsem moralnim dolžnostim?

Odtod je mogoče tudi razumeti, zakaj

danes jedva životari vsak povprečen priden in pošten človek, dočim se vprav brezvesten spekulat najpogostejše valja v izobilju. Krona tej anarhiji pa je dejstvo, da je predvsem poštenjak deležen onega posmehovanja in preziranja, ki bi ga sicer zaslužil brezvestnež — ki pa na splošno uživa vsestransko spoštovanje in so mu odprta tudi najmogočnejša vrata. Slika pa ne bi bila popolna, če bi ne pripomnili, da mora dandanes poštenjak potrošiti skoraj polovico svojega časa in energije zgolj v obrambi proti nemoralni spekulaciji, ki ga obdaja od vseh strani. Jasno, da je zaradi tega njegov gospodarski efekt znatno skrčen.

Sicer imamo v svoji obrambi v pomoč tudi zakonita zaščitna sredstva — ki jih pa taki spekulanti spretno izigravajo. In če se jim spekulacije tudi ponesrečijo, nimajo ničesar izgubiti. Če so n. pr. imeli lastno premoženje, so ga pravočasno znali prenesti na njim odgovarjajoči naslov; če jih pa slučajno zadene kazni, bodo pa vsaj mogli brezskrbno kovati nove načrte in se v primeri družinskih podkovati za smelejše podvige. In končni račun? Plačali ga bodo tako ali tako oni, ki bodo tudi v bodoče njihove žrtve.

Ali moremo zato trditi, da so danes vsa zaščitna sredstva kos svoji nalogi? Se moremo zanesti, da bo sodobnemu človeštvu na njegovi življenjski poti zanesljiv vodnik morda njegova lastna vest ali verski čut? Nikakor ne. Vse je preveč zrahljano in ohlapno. Treba bo odločnih in zanesljivih ukrepov, ki edini utegnejo vsaj deloma ozdraviti moralno gručbo. Odločno je treba onemogočiti nekaj stotin grešnikov — in s tem bomo rešili propasti tisoče in milijone nedolžnih, ki so nenadomestljivi člani človeškega občestva.

Tine Janhar, kmet (Medvode).

imel v Varšavi dolga posvetovanja z zunanjim ministrom Beckom. Oba državnik sta se baie razgovarjala tudi o možnostih rešitve podonavskega vprašanja.

Fašizem išče kreditov. V preteklih tednih so se mudili v Londonu nekateri odposlanci Nemčije, Italije in Japonske, ki imajo v tamkajšnjih krogih odlične zveze. Poglavitni namen njih bivanja v Londonu je bil, da bi skušali dobiti v Londonu zagotovilo za večje kredite.

Podoba pa je, da jim je ta posel spodletel.

Pređ volitvami v Romuniji. V začetku marca bodo v Romuniji parlamentarne volitve. Sedanja avtoritativna vlada Goce se ob teh volitvah nadeja popolnega uspeha. Uspeha pa se nadejajo tudi ostale stranke, ki vodijo sedaj zelo živhalno volilno agitacijo ter se skušajo spoznameti za enoten nastop za volitve.

Kočevsko pismo

Gospodarski in narodnostni obraz Kočevske postaja od dne do dne bolj grotesken. Prav nič ne pomaga, da si takozvani prvaki kočevske deželice, ki že vsa povojna leta merijo z glasovi ob volitvah sile slovenskega in tujerodnega ljudstva, na tem narodnostno mešanem otočku slovenske zemlje natikajo na obraz maske in nočejo pogledati dejstvom in socialni zaostritvi med slovenskim sproletariziranim življenjem in tujerodnimi, gospodarsko nezavisnimi mogotci do dna. Čas, ki je bil vedno najostrejši sodnik gospodarskim in narodnostnim zablodam, prihaja z dolgimi koraki nasproti vsem tem zavoženim problemom, ki so življenjsko vodilo in gibalno pozabljene kočevske deželice in pozabljenih Slovencev, ki nezaščiteni, gladni in razočarani nad delom svojih voditeljev vedno globlje tonejo v blato osvojevalnih težnj tistih, ki sta jim naš jezik in naš trpeči slovenski človek deveta skrb! Čas pa bo obračunal z vsemi, ki že dolga leta niso zmorni — ali zaradi minljivih političnih aspiracij nočejo — prislunhiti krik slovenskega kolona na Kočevskem!

Razmerje med slovenskim socialno pogazenim človekom in bogatim Kočevarjem je podobno onemu med delavcem in delodajalcem. Na videz je to težka ugotovitev; toda prav nič ne pomaga zapirati oči pred dejstvi, ki so stožer onega narodnostnega nasprotja, ki obstoja in ki ga razni špekulativni voditelji ob raznih, slovenskemu človeku na Kočevskem tako zelo oddaljenih manifestacijah še umetno napihujejo, pri tem pa ti, od nikogar poklicani »ideologi« in »voditelji«, tako radi pozabljajo na prvo vsega tega nasprotja, namreč na obupno gospodarsko obubožanje, v katerem se že od prevrata sem nahaja kočevski Slovenec.

Ne bomo tu ponavljali stereotipnih zahtev kočevskih Slovencev, ki se upravičeno sklicujejo na zgodovinske dognanosti o lastninski pravici kočevske deželice. Vsi vemo, kakšno podrejeno vlogo so imeli Slovenci že nekaj stoletij po naseilitvi tujerodcev na kočevskih tleh. Stosedemdeset kočevskih vasi, ki z mestom Kočevjem tvorijo takozvani jezikovni otok kočevskih Nemcev, je že v Valvasorjevih časih bilo med seboj ostro borbo, ki je bila v takratnih časih črnozolta reakcije izražena predvsem v hegemoniji tujerodnih gospodarjev nad domačim ljudstvom, kateremu je bila milostno dodeljena vloga — hlapčevstva! Vladajoča kasta zidarjev, ki je že takrat na Kočevskem gradila podpornik za most, ki naj bi vezal Jadran z notranjimi deželami črno-rdečezlatih idej in stremiljenj, se ni ozirala na zgodovino, ki je zapisala to zemljo slovenskemu kmetkemu ljudstvu, njih ni motila posest, ki je bila po vseh človeških pravicah dodeljena v dediščino slovenskemu človeku, a so jo pozneje prisvojili mogočni fevdalci, ki so s križem v levi in z mečem v desni pridrli v deželo ter potisnili nekdanje lastnike te zemlje med užitkarje, pač zato, ker so morali Slovenci za to ceno plačati izmalicevano kulturo, ki so jim jo tuji vsiljevali na vsak korak. In ko je fevdalcem odklenalo, je bila ponovno storjena našim ljudem velika krivica. V času prve agrarne reforme po odhodu Francozov iz Ilirije se je kočevska zemlja razdelila vazalom razlaščenih fevdalcev. Nič zato, če so bili predniki teh podanikov »kazenska ekspedicija pun-tarjev«, ki so jo grofje Ortenburški nase-lili po svojih nepreglednih gozdovih, kjer so morali robotati in jim kultivirati zemljo. To, iz tedanjih narodnostnih ozirov prezrto socialno nasprotje takratnih fevdalcev pač ni motilo, da bi ne protežirali svojih varovancev in rojakov, takorekoč, četudi na škodo slovenskega ljudstva. Kar pa je menda itak bil namen takratne krivične razdelitve zemljiške posesti!

V tem položaju so kočevski Slovenci ućakali svetovno vojno in prekrat leta 1918. To je bil čas, ko so naši voditelji v zmedji takratnih dni zopet barantali za politični prestiž in grešili v marsičem, kar se nam še danes otepa, pa so grešili tudi nad pravicami slovenskega kmeta na Kočevskem, ki se je zaradi pozabljivosti svojih voditeljev prevesil iz nekdanjega hlap-

čevskega odnosa do tujerodcev v položaj kolona. To je bila za kočevskega Slovenca vsa narodnostna pridobitev, ki pa je v marsičem njegov položaj še poslabšala, kajti kot hlapec je smel pobirati drobtine, ki so padale s polnih miz tujerodnih bogatcev, kot kolbn in najemnik izza današnjih dni pa si ne more obetati, da bo setev, ki jo je spomladl vrgel v zemljo, smel v jeseni tudi požeti.

Nič ni pomagalo, da so se po vojni obnovile industrije v mestu Kočevju, da sta pričeli z obratovanjem kar dve tekstilni tovarni, da je živahna lesna industrija zaposlila za nekaj let množico slovenskih delavcev in da je kočevski premogokop obratoval v prvih povojnih letih v polnem obsegu. Vsi ti poizkusi, da bi se kočevski Slovenci gospodarsko dvignili, so se ponesrečili. Kajti, čim je trgovina z lesom pojenjala in zajadrala v krizo in je zaradi eksploatacije rudnikov na jugu naše države bil kočevski rudnik med prvimi, ki je bil prisiljen reducirati kader svojih delavcev, so Slovenci, ki jim je tujina takisto zaprla vrata, zabredli v brezposelnost in bedo, ki jih še danes drži v svojih neusmiljenih kleščah. Poznavalcev razmer, v katere so danes pahnjeni kočevski Slovenci, ki imajo priliko od blizu zasledovati pota, po katerih hodi zlomljeni slovenski človek na delo za črno skorjo kruha, pa ne ostanejo prikrite metode, ki se uporabljajo za kaj malo narodnostne namene, ko se tem ubogim, žuljevim rokam ukazuje, kako naj se nazorsko opredelijo, če hočejo v tem ali onem obratu zaslužiti borih 16 do 20 din na dan. Kronika, v katero piše naš sproletarizirani in zemlje lačen slovenski človek svoje črno in o. d. lažnih voditeljev opljuvano življenje, vsebuje poglavja, da se mora človek, ki mu bodočnost naših narodnostnih razmer na Kočevskem ni samo fraza, porojena iz narejene ljubezni do svojega rodu, ob njih zgroziti in zamisliti, če je kaj takšnega sploh mogoče, danes, ko imamo vendar toliko svobode, da ne vemo kam bi z njim... Tu, na tem mestu, je v danih okoliščinah res težko izraziti misli, ki bi vrgle na to vprašanje jasno luč. Prihaja pa čas, ko bo slovensko delavno ljudstvo spregledalo in se z gnusom odmaknilo od farižejev, ki kupčujejo za glasove gladnih in ječinih ljudi.

In medtem, ko drže voditelji kočevskih Slovencev, ki se na nesrečo s političnimi režimi vred še menjavajo, tako, da nimajo niti časa niti resne volje pogledati se v spoznavanje narodnostnih prilik na Kočevskem, ko drže ti voditelji roke križem, se tujerodci organizirani v razne »Kulturbunde« pridno zbirajo in so nenehno na preži, ko vabijo k sebi razne predavatelje iz rajha, ki jih tolažijo in vzgajajo z raznimi brošurami, v katerih se poveljuje vloga kočevskih Nemcev za načrte bivše »Südmarke«. Na naslov teh »Kulturbundov« pa prihajajo v zadnjem času celo brošure, bogatejše na slikah kakor na tekstu, ki se jim pravi »Deutsche Revolution« (Die Wende eines Volkes), ki jo razpošilja Volk und Reich Verlag iz Berlina. Komur od nas je brošura znana, bo razumel namen teh pošiljk. Ko sem jo jaz prebiral, se mi je zdelo, da me je čas potisnil za 25 let nazaj...

Nam to ne bi smelo biti vseeno. In bolj ko kdajkoli prej je treba našim zavednim ljudem stati na straži za očuvanje naših narodnih pravic na Kočevskem.

Ko je že omenjena gospodarska pomoč kočevskim Slovincem v preteklosti odpravljena, naj bi se tem bednim ljudem postalo kader zavednih solancev, pri katerih bi imeli kočevski Slovenci zaslonbo in kateri bi z delom in besedo lajšali trpljenje tem obupancem. To je vsa povojna leta bila glasna zahteva vseh slovenskih kmetkkih in delavskih slojev na Kočevskem. Z znano, pred dobrim letom izvršeno premestitvijo mladih učiteljev v narodnostno najbolj izpostavljene kraje na Kočevskem, pa je bil vsaj na videz storjen prvi korak k uresničenju davnih zahtev. Koliko pa je s tem slovensko ljudstvo na Kočevskem pridobilo — to je poglavje zase.

Lojze Zupanc.

Pogled v svet

Kako naj z nekaj besedami označimo sedanji mednarodni položaj? Lahko bi rekli, da živimo v miru, ki ga moti — grmenje topov. Lahko bi pa tudi rekli, da sredi grmenja topov ni več mogoče slišati prave besede miru... V Španiji se divjanje strahotne državljanske vojne, ki zahteva zaradi nasprotja tujih interesov velike žrtve med domačini, ni še poleglo. Tudi Sredozemlje, ki nemirno valovi že od začetka italijansko-abesinske vojne dalje, se ni še pomirilo, saj od časa do časa

kaka »nezna« podmornica še vedno zapliva svoj torpedi v angleško, francosko, rusko ali kako drugo ladjo, ki moti načrte novodobnih pomorskih gusarjev ali piratov. Na Daljnem vzhodu se od lanskega poletja dalje nadaljuje pohod japonskih militaristov na azijsko celino, kjer se japonskim zavojevalcem z lastno močjo in skoro brez sleherne opore od zunaj imahaš stavljajo v bran kitajske čete, ki nad usodo svoje domovine niso še obupale.

Tako je svet povsod zajel nemir, ki so ga zanele nove vojne, vojne brez vojnih napovedi, v katere so se nekatere države spustile brez sleherne upravičenosti, samo zato, da zadoste svojim osvajačnim nagonom, ne meneč se pri tem za nobeno mednarodno pravilo, ne meneč se za mednarodne pogodbe, ki so jih same podpisale, ne meneč se za življenje narodov in obstoj držav... Nade, ki jih je človeštvo po svetovni vojni stavilo v boljše, urejenejše mednarodno življenje, v katerem bi o pravici ne odločala več samo pest, kakor doslej v zgodovini, so izkušnje poslednjih let pokopale.

Namesto načel o poštenem mednarodnem sožitju se pojavljajo danes povsod znova samo zagovorniki trde pesti, ki naj bi po volji nekaterih postala sploh edino pravilo in merilo mednarodnega življenja. In zakaj ta preobrat, ki človeštvo ne more biti v korist? Samo zato, ker nekatere države mislijo, da so bile s svetovno vojno ali kot premaganke preveč ponižane, ali pa jim je bil kot zmagovalkam dodeljen premajhen vojni plen. Tako so se po daljšem tavanju vsi »nezadovoljni« znašli v istem taboru, se med seboj povezali v zveze svetovnega značaja, si razdelili svoja »vplivna področja« in napovedali boj vsem »zadovoljnimi« in »nasličenimi«, ker jih ti, kakor pravijo, ne pušče do »boljšega mesta pod solnce«, boj vsemu, kar bi jim bilo pri uresničenju njih namenov kakorkoli v napotje.

Tako se je svet še ne 20 let po svetovni vojni razdelil v dva tabora: v tabor držav, ki hočejo ohraniti povojni red in vse dobrane, ki jih je ta red prinesel (zlasti tudi Društvo narodov, v katerem so končno tudi male države prišle do svoje besede), in tabor »nenasličenih« in »nezadovoljnih« držav, ki vidijo v sedanjem stanju (in zlasti tudi v Društvu narodov, ki to stanje jamči) največjo oviro za uresničenje svojih namenov. Zato trgajo te države vse po vojni sklenjene pogodbe kot »krpe papirja«, zato teptajo v prahu kanonov in tankov vsa po vojni v mednarodna pravila zajeta načela mednarodnega življenja, zato se zlasti postavljajo proti ženevski ustanovi in jo zapuščajo, ker se dobro zavedajo, da jih ta po svojih postavah ne more drugače kakor obsoditi...

Kaj pa druge države? One se branijo in skušajo na vse načine zajeziti ta naskok dveh, treh velikih držav, da bi se od njih spočete vojne ne razširile po vsem svetu, kajti potem bi bila nova svetovna katastrofa tu. Tako so se te države trudile, da bi italijansko-abesinsko vojno omejile samo na vzhodno Afriko, tako se še vedno trudijo, da bi špansko državljansko vojno obdržale samo v španskih mejah, tako žele tudi sedanji spopad na Daljnem vzhodu omejiti samo na Japonce in Kitajce, kajti sleherno razširjenje bi nosilo v sebi iskre novih spopadov, novih sporov, novih vojn, in s tem seveda tudi novih homatij, iz katerih polagoma ne bi bilo več izhoda.

Vendar pa se te države ne omejujejo samo na navedeno »omejevanje« obstoječih sporov in vojn, v katerih se napadalci polagoma izčrpavajo, ker jim usihajo ne le finančni viri, temveč pada tudi njihova bojevitost, pada njihova morala, padajo njihovi vojaki. Miroljubne države se obenem tudi same pripravljajo, pripravljajo se z oboroževanjem, ki strahovito narašča povsod: Francija je svoje meje tako utrdila, da je postala v zadnjih letih ena sama neprebojna trdnjava; Anglija bo potrosila do leta 1940 okoli osem milijard dolarjev (ali okoli 400 milijard našega denarja) samo za izpopolnitev svojih vojnih sil na morju, na suhem in v zraku.

In tako bi lahko naštevali naprej... V vseh miroljubnih in demokratičnih državah, ki so bile do pred nekaj leti sovražnice slehernega oboroževanja, je zaradi izkušenj z nedemokratičnimi državami, ki so se zaradi notranjih potreb svojih režimov zapletle v strahovite in izčrpavajoče vojne, prišel spet do veljave stari rimski rek: Če hočeš mir, pripravljaj se na vojno!

Tak je danes v grobih obrisih splošni svetovni položaj. Večina ljudi misli, da vse to, kar se danes dogaja v svetu, ne obeta nič dobrega. Mnogi že rišejo na svetovnih obzorjih naših dni strahotne vojne prikazni. Toda velik del človeštva tudi sredi sedanjega mednarodnega kaosa še vedno trdno veruje v drugačno mednarodno življenje, ker čuti, da ni poti nazaj v zmedo predvojnega doba, ko niso še veljala načela, ki si jih je mednarodna družba po vojni sama postavila v pravih Društvu narodov. Ta pravila se bodo nedvomno še mnogokrat kršila, toda na svoji vrednosti zato ne bodo nič izgubila, kakor ne morejo izgubiti na svoji vrednosti nobena poštena pravila človeške družbe, samo zato, ker jih ta ali oni ne spoštuje.

Ko se je letos proti koncu januarja sestaj v Ženevi svet Društva narodov na svoje jubilejno 100. zasedanje, jih je mnogo, ki so doslej verovali v ideale ženev-

ske ustanove, omahovalo, kakor da bi bila pravila Društva narodov kriva, ako se jim ta ali ona država ni pokorila in je zato, kakor smo tolikokrat čitali, ugled Društva narodov trpel... Toda na koncu je le zmogala vera v pravično mednarodno stvar proti mednarodni krivici, pravičnost obrambe proti krivici napada, zmogala je volja po demokratičnem, nenasilnem mednarodnem življenju in sodelovanju proti vsem vsiljenim »postavam« pesti, po katerih naj bi se svet razkrjal in delil samo z vidika nenasilnih lastnih interesov brez ozira na sosede in ostalo mednarodno družbo: zmogala je skratka Društvo narodov, ki ostane človeštvu tudi v sedanji strašni mednarodni razrvanosti, v katero je pahjen svet po volji dveh, treh nasilnežev, živo opozorilo, da državam ni več vse dovoljeno in da nobena kršitev mednarodnih pravil ne more ostati nekaznovana.

Demos.

Kdo je kriv?

Medtem ko v Beogradu konferirajo o novi državni tiskarni in o monopolizaciji šolskih knjig in učil, sta si »Slovenec« in »Jutro« doma v laseh, kdo je kriv, da pride tak zakon sploh v resno razpravljanje.

In vendar je stvar tako enostavna! S tem, da jemlje tiskarnam, to je tistemu delu slovenske industrije, ki je s slovensko kulturo še naitesneje povezan, velik del njegove materialne moči, predstavlja ta zakonski načrt posredno tudi težak udarec proti osnovam naše kulture. V tej točki, ki sega v žepo, so si več ali manj edini eni kakor drugi.

Vse drugače je, če pogledamo stvar iz načelnega narodno-kulturnega vidika. Tu se vidi že občutna razlika med glasiloma današnje in prejšnje vlade. Do čim je »Jutro« v kritiziranju načrta zelo, zelo zmerno in svari pred pretiravanji, češ, »o matematiki, fiziki, o kemiji in prirodoslovju se ne da drugače pisati v cirilici kakor v latinici, v slovenščini kakor v srbohrvaščini« (»Jutro«, 28. januarja 1938), je »Slovenec« tu mnogo bolj brezkompromisen in ogorčen. V koliko je to ogorčenje odkrito in ne zgolj laskanju razpoloženju čitateljev ter v koliko to ogorčenje tudi obvezuje, se bo še videlo...

Nam pa, ki vse to čitamo in opazujemo, zvenijo v ušesih Župančičevi verzi iz »Našega pisma« o »naših možeh«...

Mariborski mestni proračun

Na prvi letošnji seji mestnega sveta mariborskega je bil dokončno sprejet proračun mestne občine za poslovno leto 1938/39. Proračun izkazuje 60.118.200 din dohodkov in prav toliko izdatkov. Proračun je bil sprejet tudi v podrobni razpravi z nekaterimi manjšimi spremembami. Tu je predvsem treba omeniti, da se je pravilnik o taksi na tuje na protest gostilničarjev in hotelirjev v toliko spremenil, da bodo pobirali znatno znižano takso, kot je bila prvotno določena. Druga nova davščina pa je 10% doklada na neposredne davke za pobiranje brezposelnosti. Proti tej dokladi je govoril zastopnik hišnih posestnikov, ki je menil, da bodo zaradi tega hišni posestniki prisiljeni zvišati najemnino. Sprejet je bil tudi sklep, da se poderejo znane Danjkove barake, ki že toliko let delajo vsemu mestu sramoto. V zadevi davne želje, naj se končno tudi Maribor uvrsti v prvi draginjski razred, pa je bilo mestno predsedstvo pooblaščen, naj stori pri oblasteh v Beogradu potrebne korake, da dobi tudi Maribor to ugodnost.

Ruski zrakoplov »SSSR 6« razbit

V verigi žrtev, ki padajo za visok tehnični polet in napredek človeštva, je padel kot žrtev te dni tudi velik ruski zrakoplov »SSSR 6«. Na letu iz Moskve v Murmansk je zadel ob vrh nekega hriba in se razbil. Trinajst mož posadke je izgubilo življenje, trije so bili lažje ranjeni, trije pa so po naključju ostali nepoškodovani. Podrobnosti o veliki katastrofi pravijo, da je zrakoplov plul popolnoma v redu ob obalah Belega morja, v smeri proti polarnim krajem, kamor je bil poslan v pomoč Papinovi znanstveni ekspediciji. Po naključju pa je zašel na svoji zračni poti v strahoviti vetrovni orkan in se ob vrhu nekega hriba razbil. Reševalna ekspedicija, ki se je odpravila na kraj nesreče, je našla le še razvaline zrakoplova.

OPOZORILO IN PROŠNJA. Vse, ki smo jim poslali na ogled prvo številko »EDINOSTI«, vljudno prosimo, da se odločijo za naročbo. Vse, ki nam 1. in 2. št. lista ne vrnejo, smatramo za naročnike in so obvezani plačati naročnino. Prihodnji številki bomo priložili položnice ter prosimo, da se jih čimprej poslužite!

Zmaga duha

1551 je Trubar izdal prvi slovenski knjigi: Abecednik in Mali katekizem ter Katekizem. Izdal jih je kot **pregnanec iz domovine**. **Pregnanec je bil oče naše prve knjige.**

1564 je izdal Trubar Cerkovno ordningo. 1564 je bil znova **pregnan iz domovine**. 1599 so se začele protireformacijske komisije. Zažigale so našo prvo tiskano besedo — ali **njih pepel je postal gnoj za novo in bogatejšo setev.**

1846 so izšle **Prešernove Poezije**. Istega leta je c. kr. cenzor petkrat prečrtal v rokopisu **Prešernovo Zdravljico**, ki je pela:

Zivé naj vsi naródi,
Ki hrepené dočakat' dán,
Ki, kóder sónce hódi,
Prepír iz svéta bó pregnán,
Ki roják
Prost bo vsák,

Ne vrág, le sósed bó meják!

Danes ni več ne duha in ne sluha po c. kr. cenzorjih — onih pet črt pa je kriček dokument, kakšna je bila pot enega naših največjih genijev in zgovorna priča, da je genij **zmagal**. Zdravljica ni samo naša last, ampak je **last vseh, kar nas dóbréh je ljudi!**

1854—66 je ležala druga naša knjiga poezij pod zaporo. Dvignili so se farizeji in položili svoje zalite roke na našo drugo lilijo, na **Levstikove Pesmi**. Sli so za njim in ga v tujini pognali izpod strehe. Znova je **zmagal genij**, ni se dal streti — ta leta pa so tretji dokument trnjeve poti **nečemu velikemu**, čemur se pravi **rast slovenske kulture!**

1882 je izšel prvi zvezek **Gregorčičevih Poezij**. Znova so prilezli na svetlo razni žiči in iči ter križali našega tretjega od samega Boga poslanega poeta, hoteli zapresti z zaprašenimi in moralističnimi pajčevinami njegove Poezije in ko vse to ni zaleglo, ko je narod sprejel poetovo pesem kot svetinjo, so udarili po njem z rimsko dogmo. Takrat se je pisalo

Oton Župančič 60-letnik

V rezki socialni razglašenosti časa in sveta, ki »po sredi mu gre razdore«, so le še redki, ki si izklesajo z melodijo in ritmom pot do naših src.

Le kdor stoji kakor **Župančič** sredi življenja in »skuša objeti ves svet« ter ni »fantast in romantik« (Obiski), more tako prisluhniti v ljudi in čas, da je njegova beseda — beseda neizrečenih misli in čustev množice.

Vsa bogata mavrica doživetij, od nežne ljubezni, ki se komaj sama sebe zaveda do zrele, kipeče moške strasti, od aktualnih epigramatično zaostrenih zabavljivk do zagrenjenega ogorčenja nad našimi politiki v »Našem pismu«, od bolečega nasprotja med kozmopolitizmom in narodnostjo, ki ga skuša premostiti v

o Prešernu, da je s svojimi pohujšljivimi pesmimi najnesrečnejše bitje »v katerem je divja strast zmogla nad razumom in ga podjarmila, eden tistih, kakoršnih večkrat med grešnikih nahajamo... ki je svojo res nenavadno pesniško nadarjenost... večkrat zlorabil in se valjal po blatu poltosti in pregrešne ljubezni«. S takim mesarskim žargonom se je takrat pljuvalo na Prešernovo, Stritarjevo in Gregorčičevo umetnost. In še danes se najdejo duševni skopljenci, ki si upajo po šolah zagovarjati s poniglavo motivacijo, da so ti herostratski napadi rodili pri Gregorčiču nove pesmi: pesmi v obrambo. — **Četrty dokument: strli so mu življenje — duh pa je zmagal.**

1899 je gorela prva **Cankarjeva knjiga: Erotika**. Pepel je pognal bogato žetev.

1910 so izšli **Hlapci**. Ni prvič pri nas, da so se znova pokazali na svetlo razni Komarji in Hvastje ter na vse dovoljene in nedovoljene načine zahtevali od nekih deželnih vlad, da naj zabrani ta pljunek na svetosti v zadovoljstvu in miru živčih šolnikov, naj se drama prepove. Zmagali so ali za kratek čas. Cankarjevi Hlapci so pod njihovim pritiskom še z večjo močjo planili na dan in — zmagali. Kaj zato, če še pri nas vedno pikajo komarji in se hvastjari — Cankarjeva žgoča kritika je zmagala in poganja v generaciji, ki raste za njim ter pomaga graditi našo kulturo: »krizantemo siromakovo, da bo postala bogastvo bogatega«.

1931 se je trgjal Cankarjev tekst iz šolskih čitank. Siromašni dijaki, ki dobivajo danes knjige iz podpornih knjižnic, dobivajo te čitanke brez Cankarjevega teksta.

1937 Ozka številka slovenske katoliške revije **Doma in sveta** bo na veke kričala po knjižnicah med svojimi debelimi letniki. Na kričanje pigmejev so odgovorila »dejanja« — doslej je še vedno zmagal duh. —č.

»Dumi«, pa do žive sodobne socialne problematike v »Gladu« in »Želbjarski«, vse to je našlo svoj izraz in živi sedaj v nas vseh.

Globalje in jasneje kakor marsikateri izmed naših slavjenih politikov-voditeljev je doumel naš položaj, položaj malega narodiča v tekmah in bojih velikih interesov.

A njegov delež, ki ga je kot pesnik in stvariteljski prevajalec prinesel k izgraditvi našega jezika, tega najdragocenejšega izraza in dokaza naše narodne samobitnosti, je neprecenljiv.

Morda bi nam bilo vsem bolje, če bi česče segali po njegovih delih in se predajali njegovi opojno šumeči besedi.

J. A. D.

Mariborska kulturna kronika

Zadnja predstava **Krleževe** jedke družbeno-kritične drame »**Gospoda Glembajevi**« nam je znova dokazala, da zanimanje za kvalitetne predstave v Mariboru še ni povsem upadlo, kakor to tako radi zatrjujejo zagovorniki lahkotnega in pleškega repertoaria »za publiko«. Treba je le, da je repertoar dovolj spretno in sodobno izbran in da imamo vsaj en kaj igravec, ki segajo nad pri nas običajni nivo, pa bo vedno polna hiša. O predstavi sami je treba povedati, da je bilo nekoliko tvegano po tolikem času še imenovati **Gavello** kot režiserja. Ali pa je bila to le skromnost? Dejstvo je, da je od **Gavellove** režije ostalo le še malo. Če se prav spominjam, niti inscenacija. Levji delež na predstavi je imel **Skrbinšek**, čigar nervozni, živčno razrvani, zabavljivi **Leon** je preselil naša pričakovanja. Najtežji položaj pa sta imela naslednika **Daneša** in **Furlana**, ker ju nikakor nista mogla doseči. Kljub vsem pomanjkljivostim pa moramo biti upravi tudi za to predstavo hvaležni, saj nam je omogočila, da zopet enkrat čujemo **Krleževo** trško-jasno besedo z našega odra.

Župančičeva proslava, ki jo je priredila Ljudska univerza, je postala po zaslugi režiserja **Debevc**a resničen praznik naše besede. Že dolgo nismo slišali v Mariboru take govorne kulture. Njegov globoki, mehki, solani organ nam je zopet vrnil vero v lepoto in blagovčnost našega jezika. Ako komu tu na tam njegova recitacija ni popolnoma odgovarjala, je krivda pač v tem, da vsak pesem lahko drugače doživi. Posebno doživetje na nam je bilo »**Naše pismo**«. Priznam, da si ga bolje recitiranega skoraj ne morem predstavljati. **Slodnjakovo** uvodno predavanje nam je pokazalo

Slodnjaka, kakršnega poznamo že iz njegovih del: domiselni, v globino segajoč in na široko razgledan znastvenik, ki nas preseneča s svojimi včasih držnimi tezami. Njegova analiza **Župančiča** ni slavljena zgolj približala, ampak nam je nudila dovolj snovi za premišljevanje in debatanje. Večer je bila dostojna oddolžitve temu, kar **Župančiču** vsi dolgujemo.

Posebne vrste dogodek je bila **ponedeljkova** premiera filma »**Natala Poltavka**«. V poplavi nemških filmov nam je prav odleglo, slišati zopet enkrat nekaj slovanskega. Tokrat v ukrajščini (ne pa, kakor pravi reklama, v ruščini). Opereta, ki nekoliko spominja na »**Prodano nevesto**«, je sicer že zelo stara (zdi se mi, da je iz leta 1819) a ima kljub neki sentimentalnosti, ki je za Ševčenkovega predhodnika **Kotljarevskega**, tako značilna, še mnogo svežega in zdravega. Posebno scene, ki nam rišejo ukrajinsko življenje na vasi, nam bodo ostale v spominu. Lepi so bili tudi narodni plesi in melodije, ki so nam bile posebno blizu. **Produkcija** je menda angleška?

»**Noč v Kairu**« spada med tiste opere, v katerih strašilo bajno bogati generirani ruski aristokrati z »družinskim nakitom«, oboževane primadone in plemeniti kavalirji, ki jim je igrača dat 1000 frankov napitnine. Kljub vsem tem rekvizitom pa se mi zdi, da opereta ne bo našla tistega odmeva, ki si ga upra vo. Želi in na katerega računa, ker manjka opereti še marsikaj, da bi imela zaželjeni finančni efekt. Škoda denarja, ki je šel za razkošno opremo! Nekaj pa je na tej »**Noči v Kairu**«, da to je v resnici tudi tu, kjer bi naj bil govor le o kulturnih rečeh, omeniti. Predstavlja nam

reč nečuvno tehnično modernizacijo: **Krpanova** kobila se je tu izpremenila v pravcati aeroplan. Oda bi bilo to nieno poslednje povišanje!

Pondeljtko Brodarjevo predavanje o najstarejši človeški kulturi v ledeni dobi, ki ga je priredila Ljudska univerza, je bilo še dokaj dobro obiskano. S številnimi skioptičnimi slikami nas je predavatelj, ki je strokovnjak na tem področju, uvedel v osnove tiste vede, ki razgrinja dobo, ko se je človek prvič pojavil v zgodovini. Seznanil nas je z raznimi teorijami o ledeni dobi, nam predstavil nekaj živalskih sodobnikov najstarejšega človeka in nam pokazal čudovite, sijajno opazovane, realistične podobe, ki so jih slikali in klesali v živo skalo naši predniki, umetnost, pri kateri bi se mogli učiti prvi umetniki današnjega časa. Kljub temu, da je trajalo predavanje dobri dve uri, so poslušalci vztrajali in z nezmanjšanim zanimanjem sledili njegovi jasni in poljudni razlagi.

Sredo zvečer se je po dolgem presledku vršilo v Mariboru zopet predavanje v francoskem jeziku. Predaval je mladi profesor na grenobelski univerzi gospod **J. J. Chevallier o Clemenceauju**. **Telovadnica** v »**Vesni**« je bila polna mladih in starih prijateljev francoskega jezika

in kulture. Predavatelj nam je z uprav francoskim temperamentom in lahkotojstjo predstavil tega edinstvenega moža, ki so ga tako sovražili in se ga bali. S krepkimi in markantnimi potezami je orisal dobo in razmere, v katerih je »stari jakobinec« in neizprosni »tiger« živel in se boril. Spoznali smo neupogljivo silo moža, ob katerem so se razpršile in drobile vse umazane intrige ter natolcevanje tistih, ki so imeli tedaj nacionalizem in rodoljublje v zakupu. **Mariborska francoska »kolonija«** je bila predavatelju in Francoskemu krožku za predavanje od srca hvaležna.

Isti večer je pri mariborski »**Vzajemnosti**« predaval znani mariborski zgodovinar in banovinski arhivar prof. **Baš o delavskem gibanju v Mariboru**. Pred polno dvorano znanja željnih poslušalcev je predavatelj podal nekaj zanimivih slik iz zgodovine mariborskega in okoliškega proletariata od srednjega veka pa tja do dobe, ko začne nastajati v Mariboru industrijski proletariat, ki vedno bolj izpodriva manj disciplinirane in neorganizirane obrtniške delavce. V novejšo zgodovino se predavatelj tokrat ni podal. Poslušalci so bili s predavanjem nad vse zadovoljni.

Pismo prosvetnega delavca z dežele

Prav po naključju sem med obiskom Ljubljane opazil v čeških listih nadrobno poročilo o stanju občinskih ljudskih knjižnic v Češkoslovaški republiki. Priznam, da me je najbolj presenetilo visoko število madžarskih knjig in knjižnic, pa tudi omiških. Žal se Slovenci na tem polju ne moremo več meriti z drugimi narodi, kakor smo se do vojne. Če pomislimo, da so v Češkoslovaški res zelo hudi bralci, potem se z njimi ne more povsod tekmovati, zlasti ne na Balkanu. Pa vendar smo Slovenci v tem vprašanju prizadeji — vse naše podeželske knjižnice naštevamo zadnja leta z neko sramežljivostjo. Zavedamo se že vsi, da se knjižničarstvo malih prosvetnih društev ne splača več. Zato vse male knjižnice propadajo, in sicer še bolj ko društva, ki so jih ustanovila. Pa to je le del velikega vprašanja celotne naše prosvete in kulture.

Naše prosvetno življenje na deželi in v mestih razpada in se drži le še z odrskimi prireditvami, z redkimi predavanji in pa — s plesi. Vse je raztrgano in

zglobljeno, desorientirano.

Kaj hročno s kulturnimi, oz. prosvetnimi društvi? Vprašajmo se, kaj smo hoteli pred vojno. Pred vojno je naše prosvetno delo pomenilo zbirališče vseh narodnih sil, je tako rekoč predstavljalo naše javno življenje, zato je pomenilo z eno besedo javnost, skupnost. Pa čeprav so se društva bojevala najraje med seboj, koder jih je bilo preveč, so imela vendarle v sebi toliko koristnega, da so iz tega kredita živela in **napredovala**.

Napredek pa je glavno merilo tudi za knjižnice. In če so društva tu pa tam po pravici zaspala, ker so se našla nova torišča za javne nastope, pa ni nobenega važnega razloga za to, da smo Slovenci čustill delovanje za širjenje izobrazbe s pomočjo vaških knjižnic. Naprotno — imamo danes še več vzrokov in razlogov za bolj sistematično ureditev knjižnic in za širjenje dobre knjige. Glavno naše geslo mora biti: **Več slovenske knjižne kulture pomeni tudi več slovenske enotnosti!**

Ig.

Pogled na glavno mesto Albanije, Tira no, kjer se vršijo svečane priprave za poroko albanskega kralja Zoga z madžarsko grofico Aponnyjevo. —

NAJVIŠJA VAS NA SVETU.

Nova Gvineja je po velikosti drugi največji otok na svetu in edini kraj, kjer še živijo kanibali in Pigmejci. Tu se nahaja tudi v višini 4300 m najvišja vas na svetu, ki se imenuje **Vatutu** in kjer je veliko ležišče zlata. V tej vasi stanujejo in delajo samo Pigmejci, ki pa tudi polagoma izumirajo. Zanimivo je, da večina moških prebivalcev v tej vasi zna ravnanje z aeroplanom, čeprav je **Vatutu** menda najzaostalejša vas na svetu. Ta umetnost Pigmejcev iz **Vatuta** pa verjetno izvira iz nujne življenjske potrebe, kajti v vas je mogoče priti samo s pomočjo letala. In tudi zlato, ki se tam gori kople, se transportira izključno le po zračni poti. — Ta najvišja vas na svetu ima pa tudi sicer zelo zanimivo podobo. Ker so njeni prebivalci Pigmejci zelo majhni, tudi hiše niso višje od 2 m. **Edino** guvernerjeva hiša je hiša v našem smislu. Dober kilometer izven vasi pa je sredi džungle več sto m² veliko najmodernejšo letališče. Nekega dne so Pigmejci dobili tudi avtomobil, ki je prispel k njim po zračni poti. Ko se je

pojaval avtomobil na cestah in poteh, so se ga Pigmejci hudo ustrašili in so pred njim bežali. Nekega lepega dne pa so ga enostavno razbili, smatrajoč, da je to pravcati demon. Zanimivo je, da so se Pigmejci privadili letala, niso se pa mogli navaditi avtomobila.

V **Vatutu** je več nego 10 modernih letal, ki jih vodijo domačini. Mali Pigmejci so namreč zelo vešč piloti, tako da se znajo orientirati celo brez kompasa. — A tudi življenje malih Pigmejcev je zelo zanimivo. Ker zelo zgodaj umirajo, je njihov razvoj zgodnejši. V zakonski stan stopajo že z 9 leti. Društvo za kopanje zlata da potem mladima zakoncema v najem hišico, v kateri se primitivno razvija družinsko življenje. Šole ni nobene, čitati pa znajo le nekateri piloti. Ti prihajajo namreč, ko prevažajo po zračni poti zlato rudo, v stik s kulturnim in civiliziranim svetom, kjer se oprimejo različnih navad in kulturnih pridobitev.

Postani in ostani naročnik »Edinosti«

Sanacija našega zadružništva

Čim dalje bolj so se množile zahteve, naj javni faktorji priskočijo na pomoč našemu zadružništvu in ga rešijo posledic, prizadejanih po gospodarski krizi. Te zahteve so bile razumljive, saj naše zadružništvo je igralo in igra v našem gospodarskem življenju posebno odločilno vlogo. Kot narod, ki ne razpolaga z velikim kapitalom združenim v eni ali več rokah smo navezani na zbiranje drobne kapitala, rekeli bi, dinar za dinarjem, da tako zberemo skupaj vsaj nekaj svojega lastnega, narodnega premoženja. Vlogo tega zbiratelja igra v prvi vrsti naše kreditno zadružništvo, ki je edino sposobno, da s svojo do zadnje vasi razpredeno organizacijo združi večino ljudskega kapitala. Zaradi te svoje povezanosti z ljudstvom pa je razumljiv živ interes naroda za usodo zadružništva. In čim je zadružništvo, delež usode ostalih panog gospodarstva, zašlo zaradi gospodarske krize v težkoče, je ljudstvo to najbolj občutilo in zato tudi najbolj energično zahtevalo od pomoči, dobro čuteč krizo zadružništva na lastni koži.

Dobro so nam v spominu razne resolucije in predlogi, kako izboljšati položaj našega zadružništva, pa tudi obljube, dane s strani merodajnih faktorjev. Končno, žal, zelo pozno, so bili napravljeni prvi ukrepi. Narodna banka in Poštna hranilnica sta se odločili nuditi iz svoje lastne bogate zaloge 3 odst. kredite denarnim zavodom proti temu, da ti denarni zavodi zastavijo vse svoje terjatve, ki jih imajo nasproti Privilegirani agrarni banki za odstopivše kmetijske terjatve. Tega kredita pri Poštni hranilnici so se začele posluževati tudi zadruge in prvi denar je že začel pritekati v zadružne blagajne. Blagodejne posledice tega dotoka denarja se deloma že poznajo in zadruge v vedno večjem obsegu stavljajo dosedaj zamrznjene vloge svojim vlagateljem na razpolago. Gotovo je, da bodo vlagatelji po prvem navalu spredvideli neumestnost dvigovanja hranilnih vlog preko potrebe in — ko se bodo uverili, da so jim vloge

vedno na razpolago — zopet začeli zapati denarnim zavodom. Seveda bo v prvi vrsti odvisno od vodilnih oseb in krajevnih razmer, kdaj in v kakšnem obsegu se bo zaupanje vlagateljev pridobilo.

V pretežni meri je šlo pri zadrukah le za zamrznjene kredite. Ker dolžniki niso vračali najetih posojil, tudi zadruge niso mogle izpolnjevati svojih obveznosti, t. j. vračati vlagateljem njihove hranilne naložbe. V posameznih primerih pa je šlo tudi za dejanske izgube, ki se ne dajo brez nadaljnega odpravit. In tu je na mestu javna pomoč. Inicijativa za tako akcijo je pri nas prevzela banovina, ki je najela 5 odst. obligacijsko posojilo v znesku 63.000.000 din pri Poštni hranilnici ter se zavezala vrniti ga v 20 letih. Ves, za naše razmere res ogromen znesek, je banovina izročila Zadružni zvezi v Ljubljani za postopno obnovo likvidnosti in ozdravljenje našega kmetijskega zadružništva. V utemeljitvi, da se je ves denar dal samo Zadružni zvezi v Ljubljani, je »Slovenec« navedel, da ima pri tej zvezi ogromna večina kmetijskih zadrug svoje naložbe odvisnega denarja in da je zato ona poklicana, da postopno začne izplačevati zadrugam in tako obnovi obtok denarja v našem podeželju.

Ta znesek, ki ga je prejela Zadružna zveza pod doslej popolnoma neznanimi pogoji tako glede obrestovanja in vrnitve ter uporabe, bo menda doprinesel k poživljenju našega kreditnega zadružništva. Pričakuemo pa tudi upravičeno, da se bo pod enakimi pogoji kot Zadružni zvezi nudil denar tudi drugi slovenski zadružni organizaciji, t. j. **Zvezi slovenskih zadrug** v Ljubljani, ki združuje v svojem članstvu dobro tretjino vseh organiziranih slovenskih zadrug in tudi tretjino kreditnih zadrug, ki pridejo pri taki sanacijski akciji v poštev.

Na vprašanje sanacije zadružništva se bomo še opetovano povrnili, ker nam je mnogo lažje na dobrem razvoju zadružništva. J. H.

Več sladkorja, manj saharina

Sladkor pridobivajo v Jugoslaviji iz sladkoren pese, ki je domač kmetijski pridelek, drugod tudi iz sladkornega trsta. Da je v sladkorni repi sploh razmeroma mnogo sladkorja, od današnjih posevkov približno 15%, so ugotovili leta 1747. Sele dobrih 50 let pozneje, namreč leta 1798, so otvorili prvo tovarno za pridobivanje sladkorja. Sladkorna industrija je potemtakem stara 140 let. Jugoslovanska sladkorna industrija je seve mnogo manjša.

V Jugoslaviji imamo 6 zasebnih in 2 državni, skupaj 8 sladkornih tovarn. Domača proizvodnja sladkorja je znalaša se predlanskim nekako 8600 vagonov ali 86 milijonov kilogramov, lani pa so jo že močno skrčili, ker jim je sladkorja dotlej redno preostajalo. Časniki so nedavno poročali, da bomo morali leto precej sladkorja celo uvoziti, češ, da bo domačega naenkrat premalo navzlic temu, da se potrošek pri nas še vedno zmanjšuje, namesto da bi bilo narobe. Tudi so vsi pogoji dani, da bi se proizvodnja sladkorja v naši deželi lahko tako rekoč poljubno povečala.

Vse sladkorne tovarne so mednarodno dogovorne glede enotnega poslovanja. »Sladkorni baroni« vsega sveta so se še nedavno posvetovali v Londonu, kako bi si trajno zagotovili velikanske dobičke. Sladkorni dogovor (kartel) jim to zaenkrat še jamči.

Ustrezajoča tovarniška cena za 1 kg sladkorja v naši državi bi bila po neke priobčenem računu din 2,50, znaša pa približno din 5,50, torej din 3.— več za nekakšen pribolišek in nameček delničarjem. K visoki tovarniški ceni pride še din 8,50 trošarine.

Vsako lahko izračuna, zakaj je sladkor pri nas tako drag, dasi tega morda ne more razumeti. Zato pa jugoslovanski državljan použije na leto povprečno le dobrih 5 kg sladkorja, namesto večkratnik tega, kakor že davno državljanji naprednejših dežel. Celu v deželah bivše avstro-ogrške monarhije so že pred 30 leti potrošili drugo k drugemu dvakrat toliko sladkorja kot ga potrošimo mi danes. Obubožanim ljudskim množicam je pač čisto onemogočen zadosten potrošek tega važnega hraniva. Sladkorne tovarne same določajo, koliko sme kmet pese posejati in zanjo dobiti, kakor tudi to, koliko mora potrošnik plačati za sladkor in neke odpadke sladkorne industrije, predvsem za melaso in repne rezance kot znani tečni krmili za živino. Pri tem seveda ne pozabijo na sebe.

Trošarina je res visoka, ko najbrž nikjer na svetu, in da letno dobre pol milijarde, ki pa, ako smotrno porabljena, vendarle koristi občestvu. Če bi jo znižali na polovico, potrošek sladkorja pa podvojili, bi celotna trošarina ne bila kajpada nič manjša. In ob petkratnem potrošku? V nekoliko letih bi ga lahko dosegli, če bi si namreč dale tudi sladkorne tovarne kaj dopovedati. Brez stvarne škode zanje. Ne moremo dometi, zakaj jim naj poklanjamo iz leta v leto — poleg rednega zaslužka pri primeroma majhni proizvodnji — po izkustvih iz poslednje dobe nič manj kot nad četrtino milijarde nepotrebnega priboliška za nekaj ne baš siromašnih izvoljencev, ki pri tem nimajo drugega zastonskega dela ko vsakoletni odrez in vnovčenje kuponov svojih delnic.

Reveži so se vrgli na sicer le navidezno cenejšo sladilo, na saharin, ki pa ni nikakšen pravi nadomestek za sladkor. Ker je uvoz saharina otežkočen z visoko carino zaradi varstva domače sladkorne industrije in zaradi njege škodljivosti, je tihotapstvo s saharinom pri nas še vedno jako živahno.

Saharin je sladina ali sladčina, ki je nemara 500 krat slajša kot običajni sladkor. Dve drobceni tablici saharina imata sladkobo treh kock sladkorja. V sladkorju so prvine ogljik, vodik in kisik, v saharinu pa sta razen tega še dušik in žveplo.

Saharin so iznašli leta 1879, in ga tovarniško izdelujejo iz premogovega katrana, največ v Nemčiji, Švici in Franciji, v obliki belega praška ali pa tudi v majhnih tabletah, odnosno zrnčastih tablicah.

Saharin uporabljajo namesto sladkorja kot sladino v zdravstvu, n. pr. pri diabetikih (diabetes = sladkorna bolezen), pri želodčnih in drugih boleznih, ponekod v pivovarstvu, pri izdelovanju likerjev, limonad, umetnih rudninskih vod, umetnih brezalkoholnih pijač in drugih takih broz; drugod v slaščičarnah itd. Uporabljajo ga tudi za umetne barve in še v mnoge druge tehnične svrhe.

Saharin je samo sladina ali sladčina brez hranilnih vrednot. Kakor je raba saharina v umnem kletarstvu najstrožje zakonito prepovedana, bi morala biti prav tako strogo zabranjena tudi njega raba pri pravi drugih pijač in živil sploh, razen za neke zdravilne in tehnične svrhe. Dasi je drugače vsaka para za saharin zavržena, ga mnogi ljudje strastno skrivaj kupujejo, ker niso o

stvari dovolj poučeni in nimajo denarja za preveč dragi sladkor.

Da bi se tihotapstvo s saharinom vsaj nekoliko zaježilo, je nujno potrebno, da se cena sladkorja znatno zniža. Možnosti za to je več, celo ob boljših cenah za sladkorno repo in ne da bi bila s tem javna blagajna trajno prikrajšana, niti da bi se sladkorni industriji zgodila kakršna krivica. Če pa bo res treba sladkor uvažati, kakor baje tudi že premog, naj se odpre meja za uvoz tega važnega ljudskega hraniva — brez uvozne carine. Država ne bi na trošarini prav nič izgubila, carine pa itak tudi doslej ni

dobivala, ker sladkorja nismo uvažali. Potrošniki bi tako uživali sladkor lahko takoj po zmernejši ceni. Kaj kmalu bi imeli več sladkorja in manj saharina po naših revnih domovih.

Čudno je le to, da vsaka taka stvarna presoja nezdravih razmer, ki jih rodi s predpravicami obdareno bogastvo po edincev, navadno prav malo ali nič ne zaleže, da nie glas tistih odločilnih vrhov vobče težko doseže. Bojimo se, da bo tudi naše današnje skromne pobude pokopala enaka usoda.

Andrej Žmavc.

Nekaj novosti o kmečki zaščiti

Vprašanje razdolžitve kmeta je bilo rešeno z znano uredbo z dne 25. septembra 1936. Tekom veljavnosti te uredbe pa so se pokazale marsikateri težkoče in nepopolnosti, ki jih je zakonodajalec skušal urediti z raznimi dodatnimi predpisi. Najvažnejša dopolnitev je napravljena z uredbo z dne 23. decembra 1937 (uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov z dne 25. nov. 1936). O tej dopolnilni uredbi se je vse premalo razpravljalo v javnosti, in zato je prav, če se nekoliko približje z njo seznanimo, seveda samo z onimi predpisi, ki za naše kraje pridejo do praktične veljave.

Gozdovi štejejo za orno zemljo.

Dosedaj je bilo sporno, ali se štejejo gozdovi tudi za zemljo, sposobno za obdelovanje. Marsikdo je imel malo orne zemlje, pač pa toliko gozdov, da bi skupna površina vsega posestva presežala 50 ha. Tak posestnik je bil dosedaj zaščiten kot kmet, odslej pa ne bo več, ker se v maksimum všteta tudi gozdovi. To novo zakonito določilo bo marsikateremu dolžniku z velikim gozdnim posestvom prav močno zadelo, saj ne bo več smel računati na olajšave, ki jih nudi kmetška zaščita, zlasti pa na znižanje dolga.

Dolžniki, ki imajo preko 50 ha.

Kmetijski dolžniki, katerih posestvo presega površino 50 ha, uživajo svojevrstno zaščito, ki zdaleka ni tako učinkovita kot pri dolžnikih z manj kot 50 ha zemlje. Zaščita takih dolžnikov obstoja samo v tem, da se jim dovoli 10 ozir. 15letna odplačilna doba ter 4 in pol odst. obrestna mera in to samo pod pogojem, ako do 31. marca t. l. s priporočenim pismom sporočijo svojim upnikom, da se hočejo koristiti z olajšavami uredbe; razen tega morajo v istem roku določiti površino po posebnem pravilniku.

Izodbijanje obračunov.

Dosedaj sploh ni bilo urejeno, kako sme dolžnik ugovarjati zoper višino dolga po izvršenem znižanju. Dopolnilna uredba je prinesla potrebno jasnost. Privilegirana agrarna banka bo vsako kmetško terjatev, ki jo je prevzela od denarenga zavoda, obračunala (vpoštva vaje seveda tudi od sodišča določeno znižanje) ter nato poslala obračun dolžniku. Ako bo smatral dolžnik, da obračun ni točen, bo vložil pri okrajnem sodišče predlog, naj se obračun prekontrolira. Sodišče bo nato po kontroli izreklo svojo odločbo v nepravdnem postopku. Zoper odločbo prvega sodišča bo dopustna pritožba na okrajno sodišče, ki bo odločilo dokončno.

Dolžnik bo smel izodbijati obračun Privilegirane agrarne banke v letu dni, ko ga bo dobil vročenega, do pravomočnosti sodne odredbe pa bo moral plačevati letne obroke v oni višini, ki so navedene v vročenem obračunu. V primeru, da bo dolžnik zmagal s svojim izpodbojnim predlogom, se mu bo seveda preveč plačana anuiteta poračunala pri prihodnjem obroku.

Obrestovanje dolgov pri zadrugah.

Prvotno je bilo določeno, da so dolgov, ki izvirajo iz nakupa blaga na up ali iz obrtnega dela, ne obrestujejo. Nova dopolnilna uredba je v toliko spreminila, da smejo zadruge za take terjatve, počenši z dne 1. nov. 1937, pobirati od svojih zadružnikov do 6 odst. obresti na leto.

Pritožba zoper sodne odločbe.

Upravičeno se je grajalo, ker ni bilo dopustno, pritožiti se zoper sodno odločbo o tem, ali je kdo zaščiten kmet ali ne. Dopolnilna uredba je izboljšala ta položaj na ta način, da je uvedla pritožbo zoper odločbo okrajnega sodišča. Prizadeta stranka — pa bodisi to dolžnik, kateremu je okrajno sodišče na upnikov predlog odvzelo svojstvo kmeta, ali pa upnik, kateremu je sodišče zavrnilo predlog na razveljavljenje občinske-

ga potrdila — se sedaj sme pritožiti na pristojno okrajno sodišče, ki dokončno odloči, ali pritiče dolžniku značaj zaščitenega kmeta po uredbi ali ne.

Popolnoma pravilno je, da ta možnost ni dana samo za odločbe, ki so izšle po uveljavitvi dopolnilne uredbe, marveč velja tudi za nazaj. Prizadete stranke smejo do konca meseca marca t. l. vložiti pritožbe na pristojno okrajno sodišče. Pri tem je popolnoma nemerodajno, kdaj je izšla odločba okrajnega sodišča in kakšno usodo je med tem doživela terjatev (n. pr. ali je denarni zavod odstopil terjatev PAB-i ali ne). Posledica tega novega predpisa bo, da si bo marsikateri dolžnik izposloval zaščito in s tem tudi olajšave, ki jih nudi uredba (znižanje glavnice in obresti ter 14-letni odplačilni rok), marsikdo pa bo izgubil neopravičeno pridobljene ugodnosti.

Sporazum med denarnimi zavodi in dolžniki.

Mnogi dolžniki niso bili zadovoljni, da so bili odstopljeni Privilegirani agrarni banki, vendar se niso mogli pomagati, ker je bil pač tak predpis. Z dopolnilno uredbo pa je omogočeno, da pridejo nazaj k svojemu prvotnemu upniku — denarnemu zavodu (n. pr. zadruzi). Ako želijo to doseči, se morajo sporazumeti z denarnim zavodom (zadrugo) in to najkasneje do konca tekočega leta. To jim bo tem bolj ugajalo, ker bodo pri prvotnem upniku uživali prav iste ugodnosti kot če bi ostali dolžniki Privilegirane agrarne banke. Uredba namreč določa, da ne smejo dolžniki priti s takim sporazumom v slabši položaj, to se pravi, da bi plačevali višji (torej neznižan) dolg ali višje obresti (ne več kot 4 in pol odst.). Seveda je za tak sporazum potrebno soglasje obeh strank, t. j. dolžnika in prvotnega upnika — denarenga zavoda (n. pr. zadruge). Denarnemu zavodu bo pa tak sporazum ngajal le, ako gre za dobrega in vestnega dolžnika, in ako ima tudi potrebna lastna sredstva (rezervni fond), iz katerega bo kril primanjkljaj, nastal z znižanjem dolga ponovno pridobljenem dolžniku.

Kot smo videli, je dopolnilna uredba prinesla nekaj prav značajnih sprememb, o katerih bomo imeli morda še priliko govoriti. J. H.

Boji okoli organiziranja državne zadružne zveze

Novi zadružni zakon, ki je bil lani meseca septembra objavljen, je med drugim uzakonil vsedržavno zadružno zvezo. Zakon sam pa ne predpisuje način organiziranja te zveze in zato je izbruhnil oster spor, kdo jo je upravičen organizirati in ali je dopustno, da se dose-danji Glavni zadružni savez s sedežem v Beogradu, ki je bil organiziran kot društvo, preosnuje v centralno zadružno zvezo. Prišlo je celo tako daleč, da imamo sedaj formalno dva glavna zadružna saveza z enakim nazivom in enakim namenom in ki se oba potegujeta za priznanje s strani za odobritev merodajnih ministrstev. Vse pa kaže, da bo odobren in priznan s strani oblastev za Glavni zadružni savez ona zveza, ki je bila ustanovljena 3. januarja letos in ki tvori le preobrazbo dosedanjega društva v zadrugo. V tem društvu je bila organizirana pretežna večina našega svobodnega zadružništva.

Zrcalo naših dni. V dnevnem časopisu se čedalje večkrat pojavljajo poročila o mladoletnikih, ki so zašli na kriva pota. Ti otroci, ki večinoma prihajajo iz bede in razdrapanih socialnih razmer, se lotevajo najrazličnejših vlomskih pohodov, tatvin, goljufij itd. Ti mladostni nepridipravi so pri svojem poslu prav spretni in se zbirajo celo v manjše tolpe. Ko jih oblasti zasačijo, pa v strahu izpovedujejo svojo tragiko današnjih dni. Vsi ti primeri dovolj jasno zahtevajo, da se pristopi čim prej k vestnemu mladinskemu skrbstvu.

LOVSKA MOBILIZACIJA PROTI SIAMSKIM SLONOM

Marca odnosno aprila bodo priredili lov na 300 slonov.

Iz Bangkoka poročajo, da organizirajo oblasti velik lov na slone, kakor ga ni bilo že celih petdeset let. Vsi posestniki ukročenih slonov so dobili poziv, da stavijo vladni organizaciji svoje živali na razpolago. Divje slone love edinole s pomočjo ukročenih živali. Del vlovljenih slonov, ki jih morajo potem še ukrotiti, bodo uporabili za vprego pri težki siamski artileriji, nadalje za vlačenje debel itd. Pričakujejo radovednežev ne le iz Sijama, nego tudi iz drugih dežel. Kakor računajo, bo prisostvovalo temu lovu okrog 20.000 ljudi. Znana ameriška filmska družba Metro-Goldwyn-Mayer namerava kupiti kakih 40 slonov, ki jih bodo uporabili za neki vefilm.

INDIJANCI SE ZOPET MNOŽE

O propasti rdečega človeškega plemena ni več govora.

Leta in leta so pisarili o propadanju in izumiranju Indijancev. Po avtentičnih ozir. verodostojnih poročilih pa je zadeva povsem drugačna. »Zvezni urad za indijanska vprašanja« v Zedinjenih državah poroča, da število rojstev pri Indijancih močno napreduje, zlasti pri plenumu Navajos v Novi Mehiki. V zadnjih 60 letih je to pleme narastlo od 8000 duš na 45.000. Pri drugih plemenih sicer ni bilo beležiti istega porasta, toda nazadovanja tudi ni bilo. Vzroki naraščanja porodov pri Indijancih so jasni. Moderni Indijanec ne hodi več bolan k svojemur plemenskem čarovniku, nego k pravemu zdravniku. Bolezni, ki so pred 60 in 70 leti redčile vrste Indijancev, so izgubile morilni značaj, tako na pr. tuberkuloza, influenza, ošpice itd. Največji dvig zaznamujejo Indijanci plemena Navajos, ki so se popolnoma prilagodili moderni kulturi in civilizaciji, ne da bi se obenem odrekli svojih plemenskih osobin in materinskega jezika. Moški se v glavnem bavijo z živinorejo, žene s tkalsko umetnostjo. Tudi dejstvo, da so med Indijanci prenehala plemenska nasprotstva, ima svoj dober učinek. Tolikanj osovražena civilizacija je vsaj v tem slučaju razlila svoj blagoslov na uboge Indijance.

Grški princ Nikolaj II., oče Nj. Vis. kneginje Olge, ki je te dni preminul v Atenah.

ANGLEŠKI SODNIKI ŽIVIJO PREDOLGO

Po poročilih iz Londona tarejo lordakancelarja Hailshama težke skrbi. Po njegovem mnenju, ki ga je napram novinarjem izrazil brez pridržka, živijo angleški sodniki predolgo. Hailsham se verjetno ozira na vojnega ministra Hoare-Belisha, ki je pomladil ves generalni štab in vodstvo vojske z imenovanjem mladih častnikov. V sodnijski stroki pa to ne gre tako lahko. Angleških sodnikov namreč ni mogoče odstaviti in zato lahko uradujejo tako dolgo, kakor jim je drago. Sedaj je Hailsham sestavil listo sodnikov,

ki so le že prestari. Teh sodnikov je več kot 10.000. Minister jih je pisмено prav vljudno prosil, naj zapuste svoja mesta ter odidejo v pokoj, toda prejel je po večini le odklonilna pisma. Eden izmed teh sodnikov, ki je star sedaj 86 let in ki uraduje že nepretrgoma 40 let, mu je pogrogljivo odpisal, da je pri najboljšem zdravju ter da upa doseči v sodni dvorani še 14 let, da jih bo na ta način sto... Sedaj je pa Hailsham sklenil drugače: izdal je nalog, da se imena 10.000 sodnikov v letošnjem letopisu angleškega sodstva sploh več ne bo navedlo.

EN GRAM KAČJEGA STRUPA — 350 DIN

V Indiji beležijo vsako leto ogromno število smrtnih žrtev strupenih kač. V Haffkinovem zavodu imajo nad sto velikih strupenih kač, katerim odvzemajo dnevno strup, ki se kristalizira v posebnih posodah. Iz odvzetega strupa — kačo namreč prisilijo, da vgrizne skozi posebno napiet papir v malo steklenico, nakar se ji vlije do petnajst kapljic smrtne tekočine v posodico. Iz tega strupa izdelujejo serum bodisi proti kačjemu vgrizu ali pa proti rauk. En gram strupenega kristala stane v našem denarju okrog 350 din.

Vojaška smuška patrola v snežnih plaščih in s plinskimi maskami.

WASHINGTON — SREDIŠČE AMERISKIH ZLOČINCEV

Statistika o zločinih, storjenih v prvih devet mesecih l. 1937, je v eni sami točki pobudila po vseh Zedinjenih državah senzacijo. Izkazalo se je namreč, da v tem času niti Newyork in ne Chicago nista imela večjega odstotka in števila zločinov, nego Washington. V Washingtonu je bilo v omenjenem časovnem razdobju 798 oboroženih napadov in 2394 roparskih napadov in tatvin. Po Novem letu pa je kriminalistika Washingtona še narasla, in sicer v prvem tednu januarja 1938 za celih 50 slučajev.

PREPOVED ZNAMENITIH VINSKIH IMEN V NEMCIJI

Kakor poročajo iz Berlina, je propagandni svet nemškega gospodarstva prepovedal uporabo nekaterih označb za mozelka vina. Ta vina so imela res nekam čudne označbe, kot n. pr.: »Cröver Nactarsch« in »Lörscher Arschbacken«. Pomisleki, ki so jih nekateri krogji gojili proti označbi »Ahr-Schwärmer« pa niso rodili nikake prepovedi.

K temu bi bilo pripomniti, da imamo Slovenci nekaj sličnega in da bi tudi v tem oziru trebalo korekture. Mi še vedno pijemo »ritoznojčana«, pri čemer človek nehote misli na neki določeni del človeškega telesa in s tem v zvezi na znojenje, ki ni ravno najprijetnejša funkcija kože.

Oglašujte v »Edinosti«

BERNARD SHAW JE VEDNO POLN DOVTIPOV

Kakšno rešitev predlaga veliki irski pisatelj in nergač glede Rimskega imperija. Ves London se smeje Bernardu Shawu, ki jo je to pot zopet »pogruntal«, in sicer v zvezi s tolikanj perečim vprašanjem priznanja Rimskega imperija s strani Anglije. Shaw predlaga, da naj Italija spričo dejstva, da Anglija ne priznava laškemu kralju naslova abesinskega cesarja, kratkoma lo odreče angleškemu kralju naslov cesarja Indije. Taka »rešitev« bi bila po mnenju Shawa ne le krotka, nego tudi smeha vzbujajoča represalija.

Kapital in delo.

»Tu vedno čitam o kapitalu in delu in kljub temu se ne spoznam.«
»To je vendar povsem enostavno. Dajte mi tisoč dinarjev, to je kapital.«
»In delo?«
»Delo bo Vaš delež, če boste hoteli priiti do Vaših tisoč dinarjev.«

Vzorna žena.

»Ti imaš res prav pridno žensko.«
»Da, če pridem pozno po noči domov, jo najdem včasih še z metlo v roki pred durmi...«

Nizozemski princ Bernhard, soprog prestolonaslednice, kot srečen oče hčerke Beatrice.

Napet trenutek z mednarodne nogometne tekme Berlin-Praga, v kateri je Praga nepričakovano visoko izgubila 4 : 1.

Ni razlike.

»Moderne žene smo res kaznovana bitja. Kako dobro je bilo s tem v primeru Evi v raju.«
»Jaz ne vidim posebne razlike. Imaš vrt, imaš moža in pravkar si mi pripovedovala, da nimaš kaj obleči.«

Blagajna.

»Gospod Piškurnik, v blagajni manjka tisoč din in poleg tega nima razen naju dveh nikdo ključev v svojih rokah.«
»Dobro, položiva vsak 500 din nazaj in ne govoriva več o tej zadevi.«

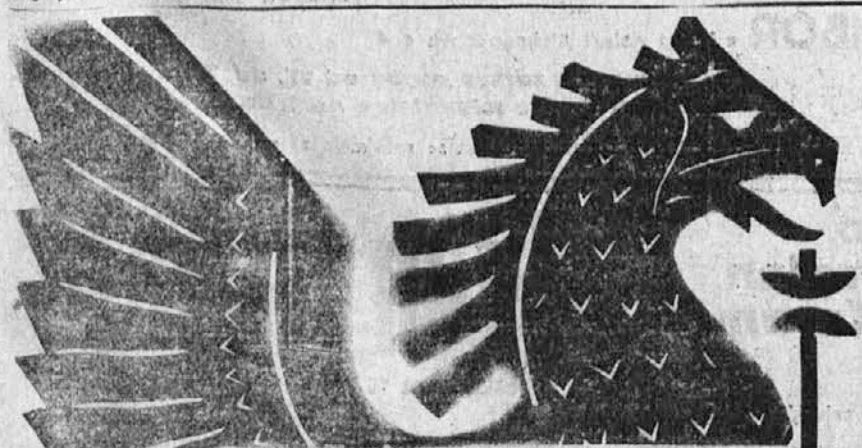

Göring — eden izmed najvplivnejših voditeljev nemškega nacionalnega socializma

Vaclav Vašinek 13
Maribor, Koroška c.

Nakup vseh vrst surovih kož ter krzna po najvišjih cenah!

Zaloga usnja in izdelovanje zgornjih delov čevljev

Tiskarna
Litografija
Knigovoznica
Kamnotisk

Ofsetisk

Bakrotisk

Anilinski tisk

Plakaterski zavod

Tisk časopisov

PIROFANIA patent

MARIBORSKA TISKARNA D. D., MARIBOR KOPALSKA ULICA 6
Telefon 25-67, 25-68, 25-69

Izdelovanje likerjev, desertnih vin in sirupov, žganiarna

JAKOB PERHAVEC

Maribor, Gosposka ul. 9

Telefon 25-80

Rum, koniak, slivovka, brinjevec, droženka, in klekovača — **Specijaliteta: Grenčak in vermut** Na debelo! Na drobno!

Ženini in neveste! Sachsenweck Olympia radio

Oglejte si pred nakupom veliko zalogo kompletnih stanovanjskih oprem

OBNOVA

F. NOVAK

Maribor, Jurčičeva ulica 6

Obiščite

trgovino s specerijo, delikatesami in kolonialnim blagom

Ivan Lah

Maribor

Glavni trg 10

Wanderer-dvokolesa

Šivalni stroji

Otroški vozički

po najnižjih cenah in ob ugodnih plačilnih pogojih Vam nudi

FRANC LEPOŠA d. z o. z.

MARIBOR - Aleksandrova cesta 39

Sachsenweck Olympia radio

s Kino-skalo

Vam posreduje resnični doživljaj, bodisi da poslušate komorno glasbo, simfonični koncert, opero, opereto ali igro. 100% no naraven zvok. Remek-delo nemške radio-industrije. Največja brezhibnost v delovanju. Popolno iznačenje fadinga. Minimalna uporaba toka. Sprejem prekooceanskih postaj na kratkem valu. Vsi sestavni deli stalno v zalogi. Zamenjamo Vam Vaš stari, današnjim zahtevam ne odgovarjajoči aparat za novega, proti primernemu odplačilu.

Prodaja na obroke

Specijalna delavnica za radiotehniko

Radio Maribor, Glavni trg 1 Int. tel. 26-48

Oglašujte v „Edinosti“!

Napoveduje se lepa pomlad, zato sem si zagotovil pestro zalogo raznega pomlad. blaga!

VOLNENO BLAGO v vseh vzorcih in najidealnejše kakovosti za elegantne damske plašče in obleke v najmodernejših barvah.

ANGLEŠKO BLAGO najodličnejše kakovosti sodobnih znamk.

„SMARTEX“ za praktične, solidne, sportne in promenadne obleke.

„VENTEX“-blago, ki je tkano na poseben način in vzbuja pri nošnji prijeten občutek ter združuje eleganco, všečnost in izredno trpežnost.

Franjo Majer, Maribor

Glavni trg 9.

Železnina in puškarna

PINTER & LENARD

MARIBOR

Aleksandrova c. 34. Tel. 22-80 in 22-82

Poročni prstani, budilke, žepne in ročne ure, zlati predmeti od urarja in juvelirja

M. JLGGERJEV SIN

Maribor, Gosposka ulica 15

Največja izbira! Presenetljivo nizke cene! Ugodni plačilni pogoji! Zahtevajte brezplačni cenik!

KARO

INDUSTRIJA ČEVLEJEV

MARIBOR — GOSPOSKA ULICA 13

LJUDSKA SAMOPOMOČ

registrov. pomožna blagajna

MARIBOR v lastni palači Aleksandrova c. 47

Sprejema vse zdrave osebe od 17. do 70. leta za pogrebno in vse mladoletne od 1. do 16. leta za doto

Zahtevajte brezobvezno pristopno izjavo. Zaupniki se sprejmejo za vsak kraj Drav. banovine

Steklo Porcelan Keramika

Ivan Kovačič

Koroška cesta 10 Maribor Slovenska ulica 10

V največji in najpestrejši zalogi

Hiša sreče Vas vabi!

36.000 dobitkov v skupni vrednosti din 56,927.000

bo izžrebanih ob priliki glavnega (petega) žrebanja drž. razredne loterije

v času od 15. februarja do 11. marca t. l.

Med drugimi bodo izžrebani sledeči večji dobitki:

1 DOBITEK	po	Din	2.000.000.—
1 DOBITEK	„	„	1.000.000.—
1 DOBITEK	„	„	500.000.—
1 DOBITEK	„	„	400.000.—
6 DOBITKOV	„	„	200.000.—
12 DOBITKOV	„	„	100.000.— i. t. d.

Še je čas, da si nabavite srečko!

1/4 srečka din 1000.—

1/2 srečka din 500.—

3/4 srečka din 250.—

Novo kolo drž. razredne loterije se prične v prvi polovici aprila! Žrebanje prvega razreda bo 13. in 14. aprila 1938.

Ena cela srečka stane din 200.—
Ena polovica srečke stane din 100.—
Ena četrtinka srečke stane din 50.—

Naročila za novo kolo se sprejemajo že sedaj!

Pooblaščen glavna kolektura drž. razredne loterije in bančna poslovalnica

BEZJAK, Maribor, Gosposka 25